

A Koina Wewapua un Iesu Kaarisito Ioanes i timui A pirpir kaapa muga

Ioanes ia raa ko ra 12 naat na wawer anun Iesu (babo Mt 4:21). I babo a kum utnaa baa Iesu i paami ma i walangoro anuna kum wawer. I timu a buk mi namur taa ra tula buk baa Maataio, Maarko ma Lukaa ditul timui. I timu a buk mi kabina maa i nemi naa daat a nunura Iesu ma daat a nurnur uni, ma un Iesu ku daat a lalaaun takum, babo Io 20:31.

Raa ngaala na utnaa baa Ioanes i nem na wapua daat uni i lenbi: Iesu ia God ma ia a Natun God. U ra turpaai ra buk mi i pirpir kaapa un Iesu naa ia God ma narnaraap utbaai i ki ungaai ma God. I wapua daat kaai u ra kum utnaa na kakaian baa Iesu i paami, ma Ioanes i waatung diat naa a kum wakilang, kabina maa diat walingtatunai naa Iesu ia God. Ioanes i wapua daat kaai naa mongoro na taara pa diat nurnur un Iesu, a kum mukmuga anu ra taara Iudaia kaai pa diat nurnur.

A winawaan i ra buk Ioanes:

A Pirpir i waan paat a muaana (1:1-18)

Ioanes a Tena Baapitaaiso ma ra kum mu-
gaana naat na wawer anun Iesu (1:19-51)

A pinapaam anun Iesu karom a taara (2:1-
12:50)

A tintinip na wik ma ra minaat anun Iesu (13:1-19:42)

A tinur balet anun Iesu ko ra minaat (20:1-31)
Iesu i waan paat karom a kum naat na wawer
irong Gaalilaia (21:1-25)

Iesu ia ut maa a Pirpir anun God

¹ Narnaraap utbaai baa pa di waki utbaai a rakrakaan buaal, a Pirpir ia ki muga. A Pirpir i ki ungaai ma God, ma a Pirpir ia ut maa God.

² Narnaraap utbaai i ki ungaai ma God.

³ U ra Pirpir ut, God i waki a kum utnaa raap, pa ta utnaa God i waki baa pa i waki ma ra Pirpir.

⁴ A lalaaun i ki uni, ma a lalaaun maa ia a kaapa anu ra taara raap.

⁵ A kaapa i baarabaara u ra baboto, ma a baboto pa i uwia laar paai.

⁶ God i tula wa raa muaana, a iaana Ioanes.

⁷ I waan paat kupi in wewapua u ra kaapa, kupi a taara raap diat a nurnur uni.

⁸ Ia ut wakir a kaapa, i waan paat ku kupi in wewapua u ra kaapa.

⁹ Maa a kaapa lingtatuna baa i wakaapa a taara raap, in waan paat ma urin u ra rakrakaan buaal.

¹⁰ A Pirpir i ki u ra rakrakaan buaal. Ma u ra Pirpir di waki a rakrakaan buaal, iaku a taara u ra rakrakaan buaal pa diat babo lele paai.

¹¹ I waan paat kup anuna taara, iaku maa anuna taara ut pa diat nemi.

¹² Iaku, karom diat baa diat nemi, ma diat nurnur u ra iaana, i mulaaot pa diat kupi diat a kum natnatun God.

¹³ Wakir di waatung diat naa a kum natnatun God kabina u ra binabuta na wuna taara, baa u ra nemnem anun ta muaana taanga min napia. Pate, di buta diat ut u ra nion, u ra nemnem anun God.

¹⁴ A Pirpir i waan paat i muaana mulu, ma i ki naliwan taa miaat. Miaat aa babo taa anuna minamaar, a minamaar anun Natuna raa ot ku, baa i waan kon Tamaana, i teng ma ra maarmaari ma ra lingtatuna.

¹⁵ Ioannes i wewapua kaapa uni ma i piri ma ra ngaala na ingaana lenbi, “Ia ut mi maa iaau wewapua muga uni naa, ‘Ia baa in murmur taang, i ngaala taang, maa ia ut i lalaaun muga taang.’”

¹⁶ I teng ma ra maarmaari, ma ko ra nuna ngaala na maarmaari, i wadaan daat ma ra mongoro na koina utnaa baa i waanwaan paat karom daat.

¹⁷ Un Moses, God i taar taa a kum Naagagon taan daat, iaku un Iesu Kaarisito i taar taa a maarmaari ma ra lingtatuna karom daat.

¹⁸ Pa te utbaai i babo taa God. Iaku raa Natuna ku, i ki ungaai ma Tamaana, i waiaa God karom daat.

Ioannes a Tena Baapitaaiso i wapua a taara un Iesu

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Lk 3:1-18)

¹⁹ A kum mukmuga anu ra taara Iudaia taanga Ierusalem, diat tula wa a kum tena wetabaar, ma raa taara ko ra wuna taara Lewi,* karom Ioannes kupi diat a tiri naa, “Woi ui?”

* **1:19:** A taara ko ra wuna taara Lewi diat laana papaam u ra ruma na wetabaar.

²⁰ Ma Ioannes wakir i pirpir baatbaati, i pirpir kaapa ut uni naa, “Wakir iaau Kaarisito.”

²¹ Diat tiri balet naa, “Woi ui? Ui Eliaas?” Ma i baalu diat naa, “Pate, wakir iaau Eliaas.” Diat tiri balet naa, “Ui a propet baa di piri naa in waan paat?” I baalu diat naa, “Pate.”

²² Namur diat piri taana naa, “Woi ui? Un wapua miaat kupi miaat a wapua diat baa diat tula wa miaat urin. Aawa maa un piri un ui ut?”

²³ Ioannes i baalu diat, “Iaau a muaana baa a propet Aaisaia i pirpir muga uni naa, ‘In ingaan raa i wewataai u ra bil na wanua lenbi: Muaat a paam kado a aakapi anu ra Tadaaru.’” *Aais 40:3*

²⁴ A kum Parisaio baa di tula wa diat karom Ioannes,

²⁵ diat tiri naa, “U piri naa, wakir ui Kaarisito, ma wakir kaai ui Eliaas, baa a propet, baa di piri naa in waan paat. Io, baa lenmaa, aawa kabina baa u baapitaaiso a taara?”

²⁶ Ioannes i baalu diat naa, “Iaau baapitaaiso muaat ma ra palaa, iaku raa kuri i tur naliwan taa muaat baa pa muaat nunura lelei.

²⁷ Ia baa in murmur taang, i ngaala, ma iaau, iaau kinalik aakit taana.”

²⁸ A kum utnaa mi i waan paat irong Betaania un raa papaara daanim Ioridaan, baa Ioannes i baapitaaiso a taara iaai.

Iesu a Naat na Sip baa in maat u ra aakaina mangamangaan anu ra taara

²⁹ Raa bung namur, Ioannes i babo paa Iesu baa i waan waanwaan karomi, ma i piri naa, “Muaat baboi, a Naat na Sip anun God, ia baa in lo wa aakaina mangamangaan anu ra rakrakaan buaal.

³⁰ Mi ut ia a muaana baa iaau wewapua muga uni naa, ‘A muaana baa in murmur taang, ia i ngaala aakit taang, maa ia lalaaun muga taang.’

³¹ Iaau kaai namuga pa iaau nunurai. Iaku iaau baapitaaiso ma ra palaa kupi ang waiaa a muaana mi karom a taara Israael.”

³²⁻³³ Ma Ioannes i piri naa, “Pa iaau nunurai naa woi maa a Kaarisito. Iaku God, baa i tula wa iaau kupi ang baapitaaiso ma ra palaa, i wapua iaau naa, ‘Un babo a Takado na Nion in waan pari ma in ki un raa muaana. Ma raa ia a muaana baa in baapitaaiso ma ra Takado na Nion.’ Ma iaau babo a Takado na Nion i waan pari taanginaanga u ra maawa, i welaar ma ra ina buna ma i ki taau nate un Iesu.

³⁴ Iaau aa babo taa a utnaa mi i waan paat, ma iaau wewapua uni baa ia a Natun God.”

A kum mugaana naat na wawer anun Iesu

³⁵ Raa bung talili, Ioannes ma rudi ko ra nuna kum naat na wawer ditul tur balet matira.

³⁶ Baa i babo paa Iesu i waan aakit ditul, i piri uni naa, “Baboi, a Naat na Sip anun God.”

³⁷ Baa a ru naat na wawer diaar walangoro a pirpir maa, diaar murmur maut Iesu.

³⁸ Baa Iesu i tur tapuku, i babo pa diaar baa diaar murmuri, ma i tiri diaar naa, “Aawa maa mur nemi?” Diaar baalu Iesu naa, “Raabi” (a kukuraaina naa Tena Wawer), “kuraa u ki awaai?”

³⁹ Iesu i baalu diaar naa, “Mur waan urin kupi mur a baboi.” Io, diaar murmuri, ma diaar babo a pakaana baa Iesu i ki iaai. Ma baa ditul waan paat, ia waat na pakaana bung paa, ma ditul

ki maku matira a kudulaana bung na maluraap maa.

⁴⁰ Raa ko ra ru muaana baa diaar walangoro a pirpir anun Ioanes ma diaar murmur Iesu, a iaana Aanderiaas, a tein Simon Petero.

⁴¹ A mugaana utnaa Aanderiaas i paami, i baat paa tenalik Simon, ma i wapuai naa, “Miaat aa baat paa a Mesaia!” (a kukuraaina baa Kaarisito).

⁴² Aanderiaas i ben paa Simon karom Iesu. Baa Iesu i baboi, i piri taana naa, “Ui Simon, a natun Ioanes,[†] din waatung a iaam baa Kapaas.” (U ra pirpir Grik di waatungi naa Petero, a kukuraaina ina waat.)

Iesu i wataa paa Pilipo ma Natanaael

⁴³ Raa bung talili balet, Iesu i nem na winawaan urong Gaalilaia. I baraata paa Pilipo, ma i piri taana naa, “Un murmur iaau.”

⁴⁴ Pilipo ia taangirong Betsaaida, a taamaan anun Aanderiaas ma Petero.

⁴⁵ Pilipo i baat paa Natanaael, ma i wapuai naa, “Miaat aa baat paa a muaana baa Moses i pirpir muga taau uni u ra Buk na Naagagon, ma ia baa a kum propet kaai diat aa wewapua muga taau uni u ra nundiat kum timtimu, ia Iesu a te Naasaret, natun Iosep.”

⁴⁶ Iaku Natanaael i baalui ku naa, “Naasaret! Lelawaai, ta koina utnaa ut in waan paat taangirong Naasaret?” Pilipo i baalui naa, “Un waan ku urin baa un baboi.”

[†] **1:42:** Ioanes a taamaan Petero, wakir Ioanes a Tena Baapitaaiso.

⁴⁷ Baa Iesu i babo paa Natanaael i waan paat karomi, i piri naa, “A te Israael mulu ut mi, pa i nunura warwaruga.”

⁴⁸ Natanaael i tiri Iesu naa, “U nunura lelawaa i iaa?” I baalui naa, “Baa Pilipo i ben pa ui urin, iaa aa babo muga wa ui baa kuraa u ki taau natudaangi ra in diwaai na fig.”

⁴⁹ Natanaael i piri taana naa, “Tena wawer, ui a Natun God, ui a King anu ra taara Israael.”

⁵⁰ Iesu i piri taana naa, “Lelawaa i, u nurnur maraagaam baa iaa wapua ui naa u ki taau natudaangi ra in diwaai na fig? Namur un babo a kum ngaalangaala na utnaa aakit in waan paat, in ngaala ko ra utnaa mi u baboi.”

⁵¹ Iesu i piri balet naa, “Iaau pir a lingtatuna taa muaat, muaat a babo a maawa in tapaapa, ma a kum aangelo anun God diat a waanwaan tato ma diat a waanwaan pari karom a Natu ra Muaana.”

2

A paakamaau irong Kaana

¹ Namur baa ru bung i raap, di paam a lukaara na paakamaau irong Kaana, u ra papaar Gaalilaia. Naan Iesu i waan ut.

² Ma di aaring kaai Iesu ma ra nuna kum naat na wawer kupi diat a waan u ra paakamaau.

³ Baa pa ta waain ma, naan Iesu i wapua Iesu naa, “A waain ia raap.”

⁴ Iesu i baalui naa, “Naang, i lawaa i maa u wapua iaa uni? Anung pakaana bung pa i ot utbaai.”

⁵ Naan Iesu i wapua a kum tultul naa, “Muaat a paam ku a kum utnaa baa i piri taa muaat kupi muaat a paami.”

⁶ 6 na ngaalangaala na palaa na waat diat tur matira kup a ginigi, welaar ut ma ra naagagon ko ra lotu anu ra taara Iudaia. Un raaraain palaa na waat mi, di laana watengi ma ra ru noina baa tula noina gaalon na palaa.

⁷ Iesu i piri taa ra kum tultul naa, “Muaat a itup ateng taa a kum palaa na waat ma ra palaa.” Ma diat itup ateng raap ta diat.

⁸ Io, Iesu i tula diat naa, “Muaat a itup paa ta palaa ko ra kum palaa na waat, ma muaat a loi karom ia baa i naagagon a lukaara.” Ma diat paami lenmaa.

⁹ Baa a muaana baa i naagagon a lukaara i inim tamaai, a palaa maa ia waain raap. Pa i nunurai naa a waain mi i waan taangawaai, a kum tultul ku baa diat itupi diat nunurai. I wataa ingen paa a muaana baa i paakamaau u ra bung maa,

¹⁰ ma i piri taana naa, “A taara raap diat laana wainim muga a taara ma ra koina waain. Baa diat aa inim iwan, io, diat wainim maku a taara ma ra waain baa pa i koina wakaak. Iaku ui, u wetabaar maraagaam ma ra koina waain aakit mi.”

¹¹ Mi ia a mugaana wakilang baa Iesu i paami. I paami irong Kaana u ra papaar Gaalilaia. I waiaa paat anuna minamaar mai, ma anuna kum naat na wawer diat nurnur uni.

¹² Namur, baa a paakamaau mi ia raap, i waan urong Kaapernaum, diat weur ma naana, a kum tatena liklik ma anuna kum naat na wawer. Diat ki matira a kabaana bung ut.

*Iesu i wagogom a ruma na wetabaar
(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)*

¹³ Baa a lukaara na waan likaai anu ra taara Iudaia i marawaai, Iesu i waan unaanga Ierusalem.

¹⁴ Baa i ruk un raa pakaana ko ra ruma na wetabaar, i babo a taara diat wiura a kum bulumakaau, ma ra kum sip, ma ra kum buna, ma i babo kaai a kum tena kiaana maani, diat kiki naa ra nundiat kum luwu.

¹⁵ I wiri paa a kum aaru kup in aaru na wineium, ma i lu pari wa diat raap mai. I lu pari wa a kum bulumakaau ma ra kum sip, ma i ong lamira wa a kum maani anu ra kum tena kiaana maani, ma i ong puku wa anundiat kum luwu.

¹⁶ Ma i piri taan diat baa diat wiura a kum buna, “Muaat a lo pari wa diat taanga min! Ma koku muaat puku paa a ruma anun Tamaang kup a ruma na wiura!”

¹⁷ Anuna kum naat na wawer diat nuk paa a pirpir u ra Buk Taabu lenbi, “Ang wirua kabina u ra nung ngaala na maarmaari kup anum ruma.”
Kele 69:9

¹⁸ A taara Iudaia diat waan paat balet karom Iesu ma diat tiri naa, “Woi na wakilang un waiaa miaat uni, kupi miaat a nunurai naa u paam akoto a naagagon kupi un paam a kum utnaa mai mi?”

¹⁹ Iesu i baalu diat naa, “Muaat a reng wa a ruma bi anun God ma ang watur paai balet ku un ta tula bung.”

²⁰ Diat tiri Iesu naa, “Di paam paa a ruma mi un 46 na kilaala, ma ui un paam paai balet ku un ta tula bung?”

²¹ Baa Iesu i pirpir u ra ruma anun God, i pirpir welwelaar ut u ra panina.

²² Namur baa Iesu ia lalaaun paat balet ko ra minaat, anuna kum naat na wawer diat nuk paa a pirpir mi. Io, diat nurnur maraagaam u ra Buk Taabu, ma ra pirpir baa Iesu i pir taai.

²³ Baa Iesu i ki inaanga Ierusalem u ra lukaara na waan likaai, mongoro na taara diat babo a kum wakilang i paami, ma diat nurnur u ra iaana.

²⁴ Ma Iesu pa i nurnur un te, kabina maa i nunura a taara raap.

²⁵ Pa i iba kup te kupi in wapuui u ra mangamangaan anu ra taara, kabina maa ia ut i nunura wakaak a balaandiat.

3

Iesu diaar ma Nikadimo

¹ Raa muaana kon diat a kum Parisaai, a iaana Nikadimo, ia raa mukmuga anu ra taara Iudaia.

² I waan karom Iesu un raa bung na marum ma i piri taana naa, “Tena wawer, miaat nunura ui baa ui a tena wawer, baa God i tula wa ui. Pa ta muaana in paam laar paa a kum wakilang u paami, baa God pa in waraauti.”

³ Iesu i baalui naa, “Iaau pir a lingtatuna taam, baa te pa di buta matakina, pa in babo a mataanitu anun God.”

⁴ Nikadimo i piri taana naa, “Din buta matakina lelawaai paa te baa ia takaana? Lelawaai, in ruk balet u ra in balaan naana kupi in butai balet?”

⁵ Iesu i baalui naa, “Iaau pir a lingtatuna taam, baa te pa di buta matakina u ra palaa ma u ra

Nion, pa in ruk laar paai u ra mataanitu anun God.

⁶ Ia baa di butai u ra panina, in lalaaun na panina ku, ma ia baa di butai u ra Nion, in lalaaun na nion.

⁷ Koku u kakaian baa iaau piri taam naa din buta matakina muaat.

⁸ A dadaip i waan taltalili welaar ma ra nuna nemnem, u walangoro a rurungaina, iaku pa u nunurai naa i waan taangawaai, ma in waan uwaai. Lenkaai maa karom diat baa a Nion i buta matakina diat.”

⁹ Nikadimo i tiri naa, “In papet lelawaai a utnaa mi?”

¹⁰ Iesu i baalui naa, “Ui a ngaala na tena wawer anu ra taara Israael, i lawaai maa pa u nunura a kum utnaa mi?”

¹¹ Iaau pir a lingtatuna taam, miaat pir a utnaa miaat nunurai, ma miaat wewapua u ra utnaa baa miaat aa babo taai, iaku pa muaat nurnur u ra kum utnaa miaat wewapua uni.

¹² Iaau wapua muaat u ra kum utnaa taanga main napia ma pa muaat nurnur uni. Io, muaat a nurnur lelawaai baa ang wapua muaat u ra kum utnaa taanginaanga u ra maawa?

¹³ Pa te i waan paa unaanga nate u ra maawa, Natu ra Muaana ot ku baa i waan pari taangi-naanga nate u ra maawa.

¹⁴ Moses i wakete ina wui u ra in diwaai u ra bil na wanua. Lenkaai maa din wakete Natu ra Muaana unate,

¹⁵ kupi diat raap baa diat nurnur uni diat a lalaaun takum.

¹⁶ “God i maari a rakrakaan buaal, ma i taar wa Natuna raa ot ku, kupi diat raap baa diat nurnur

uni, diat a lalaaun takum, ma pain diat a wirua.

¹⁷ God pa i tula wa Natuna urin u ra rakrakaan buaal kupi in taar a naagagon na binabaalu karom a rakrakaan buaal. I tula wai ku kupi in walaauun a rakrakaan buaal.

¹⁸ Pa din taar a naagagon na binabaalu karom ia baa i nurnur uni. Iaku, ia baa pa i nurnur, ia tur u ra dekdek na naagagon na binabaalu kabina pa i nurnur un Natun God raa ku.

¹⁹ Bi ia a naagagon anun God: A kaapa ia waan paat u ra rakrakaan buaal, iaku a taara diat nem ku a baboto ma a kaapa pate, maa anundiat mangamangaan i aaka aakit.

²⁰ Diat raap baa diat laana paam a kum aakaina mangamangaan, diat milikuaana ku a kaapa, ma pa diat waan karom a kaapa, kaduk din babo puaana paa anundiat kum aakaina mangamangaan.

²¹ Iaku, diat baa diat murmur a lingtatuna, diat waan paat u ra kaapa, kupi din babo puaanai naa anundiat kum pinapaam i kabina paa ut kon God.”

Ioanes a Tena Baapitaaiso i wewapua un Iesu

²² Namur, Iesu ma anuna kum naat na wawer diat waan taanga Ierusalem kup raa taamaan lik kuraa ut u ra papaar Iudaia, ma diat ki paa matira, ma i baapitaaiso a taara.

²³ Ma Ioanes kaai i baapitaaiso irong Aainon marawaai Saaleim, kabina maa a ngaala na palaa matira. A taara diat waan karomi kupi in baapitaaiso diat.

²⁴ A utnaa mi i waan paat baa pa te utbaai i waruk Ioanes u ra ruma na karabus.

²⁵ Raa kum naat na wawer anun Ioanes diat weol na pirpir ma raa te Iudaia u ra nirariu na warwagomgom, a mangamangaan u ra lotu Iudaia.

²⁶ Diat waan karom Ioanes ma diat wapuai naa, “Tena Wawer, a muaana baa mur ki ungaai paa mai irong un raa papaara daanim Ioridaan, ia baa u wewapua taau uni, mi kurong ma kaai, i baapitaaiso, ma a taara raap diat waan maku karomi.”

²⁷ Ioanes i piri taan diat naa, “Pa te in paam ta utnaa baa God pa i taar taai taana taanginaanga u ra maawa.

²⁸ Muaat ut muaat aa walangoro taai baa iaau piri lenbi, ‘Wakir iaau Kaarisito. God i tula wa iaau ku baa ang muga taana ma ia in murmur.’

²⁹ A muaana baa i taulaa ma ta tabuan, anuna tabuan ut maa. A tepaa ra muaana baa i taulaa i tur ma i walangoroi, i gaaia aakit baa i walangoro in ingaa ra muaana baa i taulaa. Ma mi anung gaaia i welaar ma ra gaaia anu ra muaana maa, ma anung gaaia i ot maraagaam.

³⁰ Ia ut in ngaala waanwaan ma iaau ang kinalik waanwaan.”

Ia baa i waan pari taanginaanga u ra maawa

³¹ Ia baa i waan pari taanginaanga u ra maawa, i ngaala aakit taa ra taara raap. A muaana baa taanga napia, taanga min ut ia napia, ma i pirpir ku u ra kum utnaa taanga napia. Ia baa i waan taanginaanga u ra maawa, i ngaala aakit taa ra taara raap.

³² Ma i wewapua u ra kum utnaa i babo taai ma i walangoro taai, iaku pa te i nurnur u ra nuna wewapua.

³³ Iaku diat baa diat nurnur u ra nuna wewapua, diat mulaaot uni baa God ia a lingtatuna.

³⁴ Ia baa God i tula wai, i pirpir ma ra pirpir anun God, ma God i taar araap taa a Takado na Nion karomi.

³⁵ Tamaana i maari Natuna, ma i taar araap taa a kum utnaa u ra limaana.

³⁶ Ia baa i nurnur un Natun God in paam akoto a lalaaun takum. Iaku ia baa pa i tartaraam karom Natuna, pa in paam akoto a lalaaun, maa a kaankaan anun God in ki takum karomi.

4

Iesu i waan taangirong Iudaia kup Gaalilaia

¹ A kum Parisaiao diat walangoroi naa Iesu i ben paa mongoro na taara na wawer, diat mongoro taa ra taara na wawer anun Ioaanes, ma i baapitaaiso diat.

² Iaku maa Iesu ut pa i baapitaaiso te, anuna kum naat na wawer ku diat baapitaaiso.

³ Baa Iesu i nunurai naa a kum Parisaiao diat aa walangoroi, i waan paa taanga u ra papaar Iudaia ma i waan talili balet urong u ra papaar Gaalilaia.

⁴ U ra nuna winawaan i nemi ut baa in waan aakit irong u ra papaar Samaaria.

Iesu i pirpir ma ra tabuan Samaaria

⁵ Irong Samaaria, i waan paat u ra taamaan Sikaar, i marawaai ku naa ra pakaana pia baa Iaakob i tabaara natuna mai Iosep.

⁶ A daanim baa Iaakob ia kil taai kuraa matira. Io, Iesu i talangan a panina u ra nuna iokaana winawaan, ma i ki matira naa ra daanim maa. U ra pakaana bung maa in mage i aaklakua.

⁷ Io, raa tabuan Samaaria i waan paat kupi in itup. Iesu i piri taana naa, “Un tabaara iaau ma ta palaa.”

⁸ Anuna kum naat na wawer diat aa waan u ra taamaan kupi diat a kul utnaa na winangaan.

⁹ A tabuan Samaaria i baalu Iesu naa, “Ui a te Iudaia, ma iaau a tabuan Samaaria, aawa kabina baa u aaring iaau kup ta palaa?” Maa a kum te Iudaia pa diat wemaraam ma ra kum te Samaaria.

¹⁰ Iesu i baalui naa, “Baa u nunura a wetabaar anun God, ma u aa nunura kaai ia baa i aaring ui kup ta palaa, un aaring, ma in tabaara ui ma ra palaa na lalaaun.”

¹¹ A tabuan i piri taana naa, “Tadaaru, pa num ta ititup kupi un itup palaa mai, ma a daanim mi i dardarong aakit, taangawaai a palaa na lalaaun maa?”

¹² U nuki naa u ngaala taan tabumiaat Iaakob baa i tabaara miaat ma ra daanim mi? Ia, ma a kum natnatuna liklik ma anuna kum wewagua kaai, diat raap diat inim koni.”

¹³ Iesu i baalui naa, “Diat raap baa diat inim u ra palaa mi diat a maruk balet ku.

¹⁴ Iaku diat baa diat a inim u ra palaa baa ang tabaara diat mai, pain diat a maruk balet ma. A palaa maa ang tabaara diat mai, in welaar ma ra in mataa ra daanim u ra nundiat lalaaun baa in buabua paat ma in tabaara diat ma ra lalaaun takum.”

¹⁵ A tabuan i piri taana naa, “Tadaaru, tabaara iaau ma ra palaa maa, kupi koku ma iaau maruk, ma koku ma iaau waan liklik urin kup a initup.”

¹⁶ Iesu i piri taana naa, “Un waan, ma un ben paa anum muaana ma mur a waan talili balet urin.”

¹⁷ A tabuan i baalui naa, “Pa nung ta muaana.” Iesu i piri naa, “A lingtatuna ut maa u piri naa pa num ta muaana.

¹⁸ U aa taulaa ma lima na muaana, ma raa maa u ki ungaai mai mari, wakir anum muaana. A lingtatuna ut maa u piri taang.”

¹⁹ A tabuan i baalui naa, “Tadaaru, mi iaau nunurai naa ui a propet.

²⁰ A kum taptabumiaat taanga namuga diat lotlotu karom God u ra taangaai bi, iaku muaat a taara Iudaia muaat piri naa din lotu ku karom God inaanga Ierusalem.”

²¹ Iesu i piri taana naa, “Baboi, a lingtatuna bi ang piri taam, a pakaana bung in waan paat, baa pa muaat a lotu ma karom Tamaang u ra taangaai mi, ma inaanga kaai Ierusalem pate.

²² Muaat a kum te Samaaria pa muaat nunura ia baa muaat lotlotu karomi, ma miaat a taara Iudaia miaat nunura ut ia baa miaat lotlotu karomi, kabina maa a warwalaan i waan paat ut ko ra taara Iudaia.

²³ A pakaana bung in waan paat ma mi ia waan paat, baa a kum dowot na tena lotu diat a lotu karom Tamaang u ra nion ma u ra lingtatuna. A kum mangaana tena lotu lenmaa Tamaang i nem aakit diat.

²⁴ God a nion, ma diat baa diat lotlotu karomi, diat a lotu ut u ra nion ma u ra lingtatuna.”

²⁵ A tabuan i piri taana naa, “Iaau nunurai naa a Mesaia baa di waatungi naa Kaarisito, in waan paat, ma in wapuaana a kum utnaa raap karom miaat.”

²⁶ Iesu i baalui naa, “Iaau ut mi iaau pirpir taam.”

²⁷ U ra pakaana bung ut maa, a kum naat na wawer diat waan talili, diat kakaian aakit baa diat babo Iesu diaar pirpir ma ra tabuan. Iaku maa pa te kon diat i tiri naa, “U nem aawa?” baa lenbi, “Aawa kabina baa u pirpir mai?”

²⁸ A tabuan maa i waan paa ko ra nuna in palaa, i waan talili kup a taamaan ma i wapua a taara matira naa,

²⁹ “Aai, muaat a waan urin, muaat a babo raa muaana i wapua iaau u ra kum utnaa raap baa iaau aa paam tataai namuga. Kanaapi ia ma duk baa a Mesaia?”

³⁰ Io, a taara maa diat waan paa ko ra taamaan, ma diat waan karom Iesu.

³¹ Baa a tabuan ia waan, a kum naat na wawer diat aaringi naa, “Tena wawer, un wangaan paa.”

³² Iaku Iesu i baalu diat ku naa, “Angaang utnaa na winangaan kuri ut baa pa muaat nunurai.”

³³ A kum naat na wawer diat tiri wetwetalaa diat naa, “Kuraa te ia tabaara taai duk ma ta utnaa na winangaan?”

³⁴ Iesu i piri taan diat naa, “Angaang utnaa na winangaan bari ia, baa ang taraam u ra nemnem anun ia baa i tula wa iaau urin, ma ang paam araap wa anuna pinapaam.

³⁵ Muaat laana piri lenbi, ‘Waat na kalaang utbaai kuraa baa din tangaa maraagaam.’ Iaku iaau piri taa muaat naa: Muaat a babo takado

unamuga, ma muaat a babo a kum pinapaam, diat aa mugaan raap, ma ia ot kupi din tangaai.

³⁶ A muaana baa i tangaa apaat a wai ra pinapaam, i lo a wedok uni. Ma a wai ra nuna tinangaa a utnaa kup a lalaaun takum, kupi a muaana baa i maaarut ma a muaana baa i tangaa, diaar a ora gaaia ungaai.

³⁷ A pirpir baa a taara diat laana piri i lingtatuna ut, lenbi, 'Raa i maaarut, ma raa i tangaa.'

³⁸ Io, iaau tula muaat kupi muaat a tangaa u ra pinapaam baa muaat ut pa muaat maarut taai. Raa taara ingen ut diat paam taai, ma muaat, muaat lo paa a wedok i ra nundiat pinapaam."

A kum te Samaaria diat nurnur

³⁹ Mongoro na te Samaaria ko ra taamaan maa diat nurnur un Iesu. Diat nurnur kabina u ra pirpir anu ra tabuan baa i piri taan diat naa, "I wapua iaau u ra kum utnaa raap baa iaau paam taai namuga."

⁴⁰ Io, a taara Samaaria diat waan karom Iesu ma diat aaring wowo paai kupi in ki naan diat, ma i ki paa ru bung matira.

⁴¹ Ma mongoro balet diat nurnur, kabina u ra nuna pirpir.

⁴² Diat piri taa ra tabuan naa, "Mi miaat aa nurnur, wakir u ra pirpir baa u piri un Iesu, pate. Miaat ut miaat aa walangoroi ma miaat nunura lingtatunai naa ia a Tena Walaan anu ra rakraakan buaal."

Iesu i walaan paa a natu ra mukmuga

⁴³ Baa ia raap ru bung matira, Iesu i waan urong Gaalilaia.

⁴⁴ Iesu ut ia wapua taa anuna kum naat na wawer naa, “A propet, a taara u ra nuna taamaan pa diat rui.”

⁴⁵ A taara taangirong Gaalilaia diat aa waan paa u ra lukaara na waan likaai inaanga Ierusalem ma diat aa babo taa a kum utnaa Iesu i paami u ra lukaara. Io, baa Iesu i waan paat irong Gaalilaia, a taara diat gaaia paai.

⁴⁶ Iesu i waan talili urong Kaana u ra papaar Gaalilaia, a taamaan baa i puku paa a palaa kupi in waain iaai. Ra mukmuga anu ra mataanitu, natunalik a muaana i malaapaang irong Kaapernaam.

⁴⁷ Baa i walangoroi naa Iesu i waan taanga Iudaia urong Gaalilaia, i waan karomi ma i aaringi kupi in waan urong Kaapernaam ma in walaan paa natunalik a muaana baa marawaai ma in maat.

⁴⁸ Iesu i piri taana naa, “Pa muaat nurnur maut, baa pa muaat babo ta kum utnaa na kakaian ma ta kum wakilang.”

⁴⁹ A mukmuga anu ra mataanitu i piri naa, “Tadaaru, daar a waan gagaa kaduk natunglik in maat!”

⁵⁰ Iesu i piri taana naa, “Un waan ku, natumlik in lalaun.” A muaana maa i nurnur u ra pirpir anun Iesu, ma i waan.

⁵¹ Baa pa i waan paat utbaai, anuna kum tultul diat waan baraatai ma diat wapuai lenbi, “Natumlik ia lalaun.”

⁵² I tiri diat naa, “Woi na pakaana bung mulu maa natunglik i laangalaanga balet uni?” Diat baalui naa, “Nabung, un raain na pakaana bung u ra maluraap ina wuwan i raap koni.”

⁵³ Tamaa ra naat i nuk paa a pakaana bung ut maa Iesu i piri karomi naa, “Natumlik in lalaun balet.” Io, diwaatamaana raap diat nurnur un Iesu.

⁵⁴ A utnaa mi, ia a weru wakilang Iesu i paami irong Gaalilaia, baa i waan taangirong Iudaia.

5

Iesu i walaangalaanga paa raa muaana

¹ Namur, Iesu i waan unaanga Ierusalem kup a lukaara anu ra taara Iudaia.

² Raa ngaala na kilobi na palaa, di waatungi u ra pirpir Ebraaio baa Besaataa, i ki inaanga Ierusalem, marawaai u ra bonanaaka baa di waatungi naa “Rukruk na sip”. Ma lima na baraada diat tur lili paa a kilobi maa.

³⁻⁴ Mongoro na taara baa diat bilua ma ra aalawur mangaana malaapaang, diat kiki matira, a kum pula, diat baa pa diat waanwaan, ma diat baa panpanindiat i maat.*

⁵ Ma raa muaana i ki matira ia malaapaang paa 38 na kilaala.

* **5:3-4:** Raa kum tena manaana u ra Buk Taabu diat nuki naa raa kum pirpir kaai i ki u ra rina mi. I lenbi: *Diat kiki walaang kup a palaa baa in buabua. Raa kum pakaan a aangelo anu ra Tadaaru i waan pari taau u ra kilobi maa, ma i walaklagoni. Te ku baa in rariu muga paa u ra palaa maa baa i bua, in laangalaanga maut ko ra nuna malaapaang.*

⁶ Iesu i babo paa a muaana maa i inep taau matira. Baa i nunurai naa a muaana maa ia welwelik aakit uni a malaapaang, i tiri naa, “Lelawaai, u nemi naa un laangalaanga?”

⁷ A muaana maa i baalui naa, “Le, pa te i laana waraaut iaau kupi in lo ta iaau u ra pakaana bung baa a palaa i buabua uni. Baa iaau nem na waan kupi ang rariu, raa ingen ku in kalaa muga baat pa iaau.”

⁸ Iesu i piri taana naa, “Un tur, un lo paa anum baat ma un waan.”

⁹ A muaana maa i laangalaanga maut, i tur, i lo paa anuna baat, ma i waan.

A utnaa mi i waan paat u ra Bung Saabaat.

¹⁰ Raa kum te Iudaia diat piri taa ra muaana baa Iesu i walaangalaanga paai naa, “A Saabaat mi! I taabu baa din lo a baat uni.”

¹¹ Ma i baalu diat ku naa, “A muaana baa i walaangalaanga pa iaau i piri taang naa ang lo paa anung baat ma ang waan.”

¹² Diat tiri naa, “Woi na muaana maa i piri taam naa un lo paa anum baat ma un waan?”

¹³ Iaku a muaana maa pa i nunurai naa woi maa i walaangalaanga paai, kabina u ra kor na taara baa Iesu i waan naliwan taan diat.

¹⁴ Namur ut, Iesu i baraata paa a muaana maa u ra ruma na wetabaar. I piri taana naa, “Baboi, u aa laangalaanga mi. Koku balet ma u paam aakaina, kaduk ta aakaina utnaa aakit ma in manong ui namur.”

¹⁵ A muaana maa i waan ma i wapua a kum te Iudaia naa, “Iesu ut i walaangalaanga pa iaau.”

¹⁶ Io, anundiat kum aakaina mangamangaan karom Iesu i turpaai matira, maa kabina i paam a kum utnaa mi u ra Bung Saabaat.

¹⁷ Iesu i piri taan diat naa, “Tamaang pa i ngo ma ra pinapaam na wewaraaut, lenmaa iaau kaai pang ngo ma ra pinapaam na wewaraaut karom a taara.”

¹⁸ Mari ia a kabina baa a kum te Iudaia diat nem aakiti naa diat a aak doko Iesu. Diat kaankaan karom Iesu wakir i kabina ku baa i papaam u ra Bung Saabaat. I kabina kaai maa Iesu ut i waatung God baa Tamaana, ma u ra pирpir mi i welaara ia ut ma God.

Tamaana i taar a naagagon karom Natuna

¹⁹ Iesu i baalu diat, ma i piri naa, “Iaau pir a lingtatuna taa muaat, Natun God pa i paam biala paa ku ta utnaa u ra nuna nemnem, i paam ku a kum utnaa baa i babo Tamaana i paami. Maa a utnaa raap baa Tamaana i paami, Natuna kaai in paami.

²⁰ Tamaana i maari Natuna, ma i waiaa a kum utnaa raap baa i laana paami karomi. Ma in waiaai kaai u ra kum ngaalangaala na utnaa kon raa mangaan mi, kupi muaat a kakaian uni.

²¹ Welaar ma Tamaana i watur paa a kum minaat ma i tabaara diat ma ra lalaaun, lenkaai maa karom Natuna, in tabaara diat baa i nemi kupi in tabaara diat ma ra lalaaun.

²² Tamaana pa in naagagon te, iaku i taar taa a naagagon raap taan Natuna, kupi in naagagon mai,

²³ kupi a taara raap diat a ru Natuna welaar ma diat ru Tamaana. Te baa pa i ru Natuna, pa i ru kaai Tamaana, ia baa i tula wai urin.

²⁴ “Iaau pir a lingtatuna taa muaat, te baa i walangoro anung kum pirpir ma i nurnur un ia baa i tula wa iaau urin, ia paam akoto a lalaaun takum, ma pa in wirua u ra naagagon. Ia waan ko ra minaat kup a lalaaun takum.

²⁵ Iaau pir a lingtatuna taa muaat, a pakaana bung in waan paat, ma mi ia waan paat, baa a kum minaat diat a walangoro a Natun God, ma diat baa diat walangoroi diat a lalaaun.

²⁶ God a kabi ra lalaaun ma i taari kaai karom Natuna, ia kaai a kabi ra lalaaun.

²⁷ God i taar taa a dekdek taana kupi in naagagon a taara mai, kabina maa ia a Natu ra Muaana.

²⁸ Koku muaat kakaian u ra pirpir mi. A pakaana bung in waan paat, baa diat raap baa diat inep u ra kum tung na minaat diat a walangoro in ingaana.

²⁹ Diat a waan paat ko ra kum tung na minaat. Diat baa diat aa paam taa a koina mangamangaan diat a tur ko ra minaat kup a lalaaun takum. Ma diat kaai baa diat aa paam taa aakaina mangamangaan, diat a tur ko ra minaat kup a winirua takum.”

A wewapua kaapa un Iesu

³⁰ Iesu i pirpir utbaai karom a kum te Iudaia, i piri naa, “Pa iaau paam biala ku ta utnaa u ra nung nemnem, iaau naagagon welaar ma ra utnaa iaau walangoroi. Ma anung naagagon

i takado, maa pa iaau mur a nuknuking, iaau murmur ut a nuknukin ia baa i tula wa iaau urin.

³¹ Baa iaau wewapua balet ut un iaau, anung wewapua pa in mawaat.

³² Raa ingen ut i wewapua un iaau, ma iaau nunurai naa anuna wewapua un iaau i lingtatuna aakit.

³³ “Muaat tula wa raa taara karom Ioaanes a Tena Baapitaaiso, ma i wapua diat u ra lingtatuna.

³⁴ Pa iaau iba kup ta taara baa diat a wewapua un iaau, iaku iaau piri lenbi kupi din walaauun muaat.

³⁵ Ioaanes i welaar ma ra laam, baa i kup ma i kaapakaapa, ma muaat gaايا baa muaat babo kinalik paa ku u ra kaapakaapaina.

³⁶ “Iaku a wewapua kaapa un iaau i ngaala taa ra wewapua kaapa anun Ioaanes. A kum utnaa baa iaau laana paami, diat wewapua kaapa un iaau naa Tamaang i tula wa iaau, maa a kum pinapaam maa, Tamaang i taar ta diat taang kupi ang paami.

³⁷ Ma Tamaang, ia baa i tula wa iaau urin, ia wewapua kaapa taau un iaau. Pa muaat walangoro in ingaana, ma pa muaat babo taa kaai a mataana.

³⁸ Ma pa muaat nuk akoto anuna pirpir u ra balaamuaat, kabina maa pa muaat nurnur un ia baa di tula wai urin.

³⁹ Muaat lukluk ut a Buk Taabu, kabina maa muaat nuki naa muaat a lo a lalaaun takum uni. Iaku a Buk Taabu kaai i wewapua ut un iaau!

⁴⁰ Iaku maa pa muaat nem na waan karom iaau kupi muaat a lo a lalaaun.

41 “Pa iaau iba kup a pir walaawa anu ra taara karom iaau.

42 Maa iaau nunura muaat ut, baa pa muaat maari God u ra balaamuaat.

43 Iaau waan paat u ra iaan Tamaang, ma pa muaat gaaia pa iaau. Iaku baa te ingen in waan paat ma ra iaana ut, io, muaat a gaaia paai.

44 Muaat, muaat nemnem aakiti kupi a taara diat a pir walaawa pa muaat. Baa lenmaa, muaat a nurnur lelawaai? Maa pa muaat ngaraa kup a pir walaawa anun God karom muaat, God ia baa ra ot ku.

45 Koku muaat nuki naa iaau maa ang takuna muaat karom Tamaang, pate. Moses baa muaat nurnur naa in waraaut muaat, ia ut maa in takuna muaat.

46 Baa muaat nurnur un Moses, gun muaat a nurnur utkaai un iaau, kabina maa ia i timtimu muga un iaau.

47 Iaku baa pa muaat nurnur u ra kum timtimu anun Moses, muaat a nurnur lelawaai u ra nung kum pirpir?”

6

*Iesu i tabaara 5,000 na muaana
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)*

¹ Io, namur, Iesu i waan bolo u ra taai kikir Gaalilaia, baa di waatungi kaai naa a taai kikir Tiberiaas.

² A ngaala na kor na taara diat murmuri, kabina baa diat aa babo taa a kum wakilang Iesu i paami, baa i walaangalaanga pa diat baa diat malaapaang.

³ Iesu i waan tato unaanga u ra taangaai ma diat ki ungaai ma ra nuna kum naat na wawer.

⁴ Ma a lukaara na waan likaai anu ra taara Iudaia ia marawaai.

⁵ Baa Iesu i babo kado, i babo paa a ngaala na kor na taara diat waan karomi. I piri taan Pilipo naa, “Daat a kul ta utnaa na winangaan awaai kupi daat a tabaara a kum taara mai mi?”

⁶ Iesu i piri lenmi kupi in walaar ku Pilipo. Ia ut ia nunura a utnaa baa in paami.

⁷ Pilipo i baalui naa, “Ta utnaa na winangaan baa din kul paai ma ta 200 na denaaria,* pa in welaar ma diat, raaraa pulik ku maa diat a aani.”

⁸ Raa balet kon diat anuna kum naat na wawer, a iaana Aanderiaas, a tein Simon Petero, i piri taan Iesu naa,

⁹ “Raa naat muaana lik kuri i lo limnain bred ku baa di paami ko ra baali, ma ruina ian. Iaku maa in welaar ma ra kor na taara mi lelawaa?”

¹⁰ A wanua maa in wali raap ku, io, Iesu i tula anuna kum naat na wawer kupi diat a waki a taara matira. A kor na taara maa, a niluluk i ra in muaana ku i welaar ma 5,000.

¹¹ Iesu i lo paa limnain bred, i waatung wakaak paa uni karom God, ma i palau a taara mai baa diat ki matira. Ma i palau diat kaai ma ra ian, welaar ma ra nundiat nemnem.

¹² Baa diat aa maaur raap, i piri taa ra nuna kum naat na wawer naa, “Muaat a ung ungaai wakaak a utnaa raap diat aan kapo taai, kupi koku di baanaakaka a utnaa na winangaan.”

* **6:7:** Raa denaaria i welaar ma ra wedok anun raa muaana un raa bung na pinapaam.

¹³ Io, diat ung ungaai raap paa a utnaa baa a taara diat aan kapo taai, ma diat wangaana ateng paa 12 kaa ko ra limnain bred maa.

¹⁴ Baa a taara diat babo a wakilang mi i paami, diat piri naa, “A lingtatuna aakit baa a muaana mi, ia a propet baa di piri naa in waan paat urin u ra rakrakaan buaal.”

¹⁵ Baa Iesu ia nunurai naa diat nem na waan karomi kupi diat a wowo paai kupi in king, io, i waan ingen paa kon diat unaanga nate un raa taangaai.

*Iesu i waan nate u ra taai kikir
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)*

¹⁶ Baa ia tawiwibung a kum naat na wawer anun Iesu diat waan pari unakono kup a taai kikir.

¹⁷ Diat kaa taau u ra mon, ma diat turpaai kupi diat a waan bolo u ra taai kikir kup Kaapernaum. Ia marum, ma Iesu pa i waan paat utbaai karom diat.

¹⁸ A dekdek na dadaip i waan paat ma a taai u ra taai kikir i top dekdek maut.

¹⁹ Baa diat aa walua welwelik, welaar duk ma lima na kilomita, diat babo paa Iesu i waan nate u ra taai kikir karom diat u ra mon. Ma diat burut aakit.

²⁰ Iaku Iesu i piri taan diat naa, “Koku muaat burut, iaau ku mi.”

²¹ Ma diat gaai paai kupi in kaa u ra mon. Io, diat pukaai maut u ra wanua baa diat waan kupi.

A taara diat baat kup Iesu

²² U ra bung namur, a kor na taara baa diat ki irong un raa papaara taai kikir, diat nunurai naa

raa mon ot ku i ki matira. Diat nunurai naa a kum naat na wawer ku maa diat waan, Iesu ut pa i kaa ungaai ma diat. Diat ku diat waan taanga matira.

²³ Namur raa kum mon taangirong Tiberiaas diat pukaai marawaai u ra wanua baa a Tadaaru i waatung wakaak u ra bred ma a kor na taara diat wangaan iaai.

²⁴ Baa a kor na taara diat baboi baa Iesu ma ra nuna kum naat na wawer pa diat ki matira, diat kaa u ra kum mon, diat waan urong Kaaper-naaum ma diat baat kup Iesu.

Iesu ia a bred na lalaaun

²⁵ Baa a taara diat baat paa Iesu irong un raa papaara taai kikir, diat tiri naa, “Tena Wawer, naangaian ku maa u waan taau min?”

²⁶ Iesu i baalu diat naa, “Iaau pir a lingtatuna taa muaat, wakir muaat baat kup iaau u ra kum wakilang baa iaau paami, pate. Muaat baat ku kup iaau kabina muaat aan a bred ma muaat maaur uni.

²⁷ Koku muaat ongongor kup a utnaa na winangaan baa i marmareng ku. Muaat a ongongor kup a utnaa baa in taana takum kup a lalaaun namur, baa Natu ra Muaana in tabaara muaat mai. Maa God Tamaana ia wakilang taa Natuna naa i tur ungaai mai.”

²⁸ Diat tiri naa, “Aawa maa miaat a paami kupi miaat a paam a pinapaam anun God?”

²⁹ Iesu i baalu diat naa, “Bari ia a pinapaam anun God, baa muaat a nurnur un ia baa di tula wai urin.”

³⁰ Ma diat tiri balet naa, “Aawa a wakilang un paami kupi miaat a baboi ma miaat a nurnur un ui uni? Aawa maa un paami?”

³¹ A kum taptabumiaat taanga namuga diat aan a maana u ra bil na wanua, welaar ma di aa timu taai u ra Buk Taabu naa, ‘I tabaara diat ma ra bred taanginaanga u ra maawa ma diat aani.’ ” *Kele 78:24*

³² Iesu i piri taan diat naa, “Iaau pir a lingtatuna taa muaat, wakir Moses maa i tabaara diat ma ra bred taanginaanga u ra maawa, Tamaang maa i tabaara diat. Ma mi i tabaara muaat ma ra bred lingtatuna taanginaanga u ra maawa.

³³ Ia baa i waan pari taanginaanga u ra maawa, ia ut maa a bred anun God, baa i taar a lalaaun karom a taara raap u ra rakrakaan buaal.”

³⁴ Diat piri taana naa, “Tadaaru, un tabaara miaat ma ra bred maa u ra kum bungbung raap.”

³⁵ Iesu i baalu diat naa, “Iaau a bred na lalaaun. Baa te in waan karom iaau pa in molo, ma baa te in nurnur un iaau pa in maruk balet ma.

³⁶ Iaau aa pir taai taa muaat naa muaat aa babo ta iaau, iaku pa muaat nurnur.

³⁷ Diat raap baa Tamaang i taar ta diat taang, diat a waan karom iaau, ma te baa in waan karom iaau pang lu wai, painte mulu.

³⁸ Maa iaau waan pari taanginaanga u ra maawa, wakir kupi ang murmur a nuknuking, pate, kupi ang murmur ut a nemnem anun Tamaang, ia baa i tula wa iaau urin.

³⁹ Bari ia a nemnem anun Tamaang, ia baa i tula wa iaau urin, naa koku te kon diat baa ia taar

ta diat taang in wirua. Ang watur raap pa diat balet ko ra minaat u ra tintinip na bung.

⁴⁰ U ra nemnem anun Tamaang, diat raap baa diat babo kup Natuna ma diat nurnur uni, diat a lalaaun takum, ma iaau ang watur pa diat ko ra minaat u ra tintinip na bung.”

⁴¹ Raa kum te Iudaia diat pirpir mumumuk un Iesu, kabina maa i piri naa, “Iaau a bred baa i waan pari taanginaanga u ra maawa.”

⁴² Io, diat piri uni naa, “Iesu a natun Iosep ku. Daat nunura ku tamaana ma naana. Io, aawa kabina maa i piri naa i waan pari taanginaanga u ra maawa?”

⁴³ Iesu i piri taan diat naa, “Koku muaat pirpir mumumuk.

⁴⁴ Pain te in waan karom iaau, baa Tamaang, baa i tula wa iaau, pa i ben taai karom iaau, ma iaau ut ang watur paai ko ra minaat u ra tintinip na bung.

⁴⁵ A kum propet diat aa timu taai lenbi, ‘God in wer diat raap.’

Aais 54:13

Io, diat raap baa diat walangoro Tamaang ma diat wawer koni, diat a waan karom iaau.

⁴⁶ Pa te i babo taa Tamaang, ia ut baa i waan paa kon God, i babo taa Tamaana.

⁴⁷ Iaau pir a lingtatuna taa muaat mi, ia baa i nurnur un iaau, ia lo a lalaaun takum.

⁴⁸ “Iaau a bred na lalaaun.

⁴⁹ A kum taptabumuaat taanga namuga diat aan a maana u ra bil na wanua, ma diat aa maat.

⁵⁰ Iaku a bred mi i waan taanginaanga u ra maawa, baa te in aani, pa in maat.

⁵¹ Iaa u a bred a lalaaunina, baa i waan pari taanginaanga u ra maawa. Baa te i wangaan ko ra bred mi, in lalaaun takum. Maia, a bred baa ang wetabaar mai, ia a paning. Iaa u taari kupi a taara u ra rakrakaan buaal diat a lalaaun uni.”

⁵² Raa kum te Iudaia diat kaankaan wetweta-lai, ma diat piri naa, “A muaana mi in tabaara lelawaai daat ma ra panina kupi daat a aani?”

⁵³ Io, Iesu i piri taan diat, “Iaa u pir a lingtatuna taa muaat, baa pa muaat a aan a pani ra Natu ra Muaana ma pa muaat a inim a gaapina, pa ta lalaaun lingtatuna in ki un muaat.

⁵⁴ Ia baa i aan a paning ma i inim a gaaping, ia lo a lalaaun takum, ma iaa u ang watur paai ko ra minaat u ra tintinip na bung.

⁵⁵ Maa a paning ia a utnaa na winangaan lingtatuna, ma a gaaping ia a palaa na ininim lingtatuna.

⁵⁶ Ia baa i aan a paning ma i inim a gaaping, in lalaaun un iaa u, ma iaa u ang lalaaun uni.

⁵⁷ Tamaang baa i kabina u ra lalaaun i tula wa iaa u, ma i tabaara iaa u ma ra lalaaun. Lenkaai maa karom ia baa i aan a paning, iaa u ang tabaarai ma ra lalaaun.

⁵⁸ Bi ia a bred baa i waan taanginaanga u ra maawa, wakir i welaar ma raa baa a kum taptabundaat taanga namuga diat aani, ma diat aa maat. Baa te in wangaan ko ra bred mi, in lalaaun takum.”

⁵⁹ Iesu i pir a kum pirpir mi baa i wer a taara u ra ruma na lotu irong Kaapernaam.

A pirpir na lalaaun takum

⁶⁰ Mongoro ko ra nuna taara na wawer baa diat walangoro a kum pirpir mi diat piri naa, “A wawer mi i dekdek aakit, woi maa in gaايا kupi?”

⁶¹ Iesu i nunurai naa anuna taara na wawer diat pirpir mumumuk uni. I tiri diat naa, “Lelawaai, a pirpir mi pa i koina karom muaat?”

⁶² In papet lelawaai karom muaat baa muaat a babo Natu ra Muaana in waan talili balet unaanga kup a taamaan baa namuga ia ki paa iaai?

⁶³ A Nion, ia maa i taar a lalaaun. A dekdek i ra pani ra muaana pa ta utnaa i gaa uni. A kum pirpir baa iaau piri taa muaat, i Nion ma i lalaaun.

⁶⁴ Iaku raa taara kon muaat pa diat nurnur.” Iesu ia nunura muga wa diat baa pa diat a nurnur uni, ma ia kaai baa in wagu taai.

⁶⁵ Ma i piri kaai naa, “Bi ia a kabina baa iaau piri taa muaat naa pa te in waan karom iaau, baa Tamaang pa i taar taa a dekdek taana, kupi in murmur iaau.”

⁶⁶ Io, mongoro kon diat anuna taara na wawer diat waan talili paa koni, ma pa diat murmuri ma.

⁶⁷ Iesu i piri taa ra nuna 12 naat na wawer naa, “Lelawaai, muaat kaai, muaat nemi ma naa muaat a waan talili paa kon iaau?”

⁶⁸ Simon Petero i baalui lenbi, “Tadaaru, miaat a waan ma karom woi? Maa anum ku a kum pirpir na lalaaun takum.

⁶⁹ Miaat aa nurnur ma miaat nunurai naa ui a Tena Gomgom anun God.”

⁷⁰ Iesu i piri taan diat naa, “Iaau aa pilak pa muaat a 12, naka? Iaku raa kon muaat a tabaraan ku!”

⁷¹ I pirpir un Iudaas, natun Simon Iskaariot, ia raa ko ra 12 naat na wawer, ia baa in wagu taa ut Iesu.

7

A kum tatein Iesu pa diat nurnur uni

¹ Io, namur Iesu i waan taltalili u ra kum taamtaamaan irong Gaalilaia. Pa i nem na waan taltalili irong u ra papaar Iudaia, kabina raa kum te Iudaia diat nem na aak dokoi.

² A bung na lotu anu ra taara Iudaia baa di waatungi ma a lukaara na palpali, i marawaai.

³ Io, a kum tatein Iesu diat piri taana naa, “I koina kupi un waan taanga min ma un waan urong Iudaia baa anum taara na wawer diat a babo a kum utnaa na kakaian baa un paami.

⁴ Pa te i laana paam ino a kum utnaa, baa i nemi kupi a taara diat a nunurai. Baa u laana paam a kum utnaa mi, i koina baa un paam apuaanai kupi a taara u ra rakrakaan buaal raap diat a nunura ui!”

⁵ A kum tatena liklik diat pirpir lenmi, kabina maa diat kaai pa diat nurnur uni.

⁶ Iesu i piri taan diat naa, “Anung pakaana bung pa i ot utbaai, iaku karom muaat, anumuaat kum pakpakaana bung i laangalaanga ku.

⁷ A taara u ra rakrakaan buaal pa diat milikuaana muaat un ta utnaa, iaku diat milikuaana iaau, maa kabina iaau wapua diat u ra nundiat kum aakaina mangamangaan.

⁸ Muaat, muaat a waan unaanga u ra lukaara. Pang waan gagaa kup a lukaara mi, maa anung pakaana bung pa i ot utbaai.”

⁹ Baa ia pirpir taau, io, i ki okot irong Gaalilaia.

Iesu i waan kup a lukaara

¹⁰ Baa a kum tatein Iesu diat aa waan kup a lukaara, io, namur Iesu i murmur diat, iaku pa i pet waiaa ia karom a taara. I waan ino waanwaan ku.

¹¹ Raa kum te Iudaia diat baat kup Iesu u ra lukaara, diat wetiri naa, “A muaana mi kuraa ia awaai?”

¹² Mongoro na taara diat pirpir ino un Iesu. Raa taara diat piri uni naa, “Ia a koina muaana,” ma raa taara diat piri naa, “Pate, i ben araara a taara.”

¹³ Ma pa te i pirpir baara uni, kabina maa diat burutaana raa kum taara Iudaia.

Iesu i wer a taara baa diat waan paat u ra lukaara

¹⁴ Baa diat aa ki naliwan u ra kum bungbung na lukaara, Iesu i turpaai kupi in wer a taara u ra ruma na wetabaar.

¹⁵ Raa kum te Iudaia diat kakaian aakit ma diat piri naa, “A muaana mi i nunura lelawaai a kum manaana mi? Maa pa i wawer paa.”

¹⁶ Iesu i baalu diat naa, “A wawer mi iaau wawer mai, wakir anung, anun ia baa i tula wa iaau urin.

¹⁷ Baa te i nem na murmur a nemnem anun God, in nunura lelei, baa anung wawer mi kon God, baa ko ra nuknuking ku.

¹⁸ Te baa i pirpir ku ko ra nuknukina, i nemi ku kupi din nuk angaala paai. Iaku ia baa i nemi kupi din nuk angaala paa God baa i tula wai urin,

ia maa i pir a lingtatuna, ma pa ta warwaruga i ki uni.

¹⁹ Moses ia taar taa a kum Naagagon taa muaat, iaku pa te kon muaat i taraam uni. Aawa kabina baa muaat nem na aak doko iaau?”

²⁰ A kor na taara diat baalui naa, “A tabaraan ia ruk taau un ui. Woi maa i nem na aak doko ui?”

²¹ Iesu i baalu anundiat pirpir lenbi, “Iaau paam raa utnaa na kakaian, ma muaat kakaian raap uni.

²² Moses i taar taa a naagagon taa muaat kupi muaat a poko kikir a kum naat muaana. Iaku a naagagon mi, wakir anun Moses, a kum taara ut taanga namuga diat turpaai. Ma raa kum pakaan kaai muaat poko kikir a kum naat muaana u ra Bung Saabaat.

²³ Baa muaat poko kikir ta naat muaana u ra Bung Saabaat, kupi koku di bubur a naagagon anun Moses, aawa kabina muaat kaankaan karom iaau baa iaau walaangalaanga paa a kudu-laana muaana u ra Bung Saabaat?

²⁴ Koku muaat naagagon ku u ra numuaat binabo, muaat a naagagon ma ra naagagon lingtatuna.”

Raa taara pa diat nurnur naa Iesu ia a Kaarisito

²⁵ Raa taara taanginaanga Ierusalem diat wetiri naa, “Mari ma ia a muaana baa diat nem na aak dokoi?”

²⁶ Baboi, mari i tur ma i pirpir namataa ra taara, ma pa diat pirpir baalui. Kanaapi a kum mukmuga diat aa nunurai naa ia a Kaarisito?

27 Baa a Kaarisito in waan paat, pa din nunurai naa in waan paat taangawaai. Iaku a muaana mi daat nunura ku anuna taamaan.”

28 Iesu i wawer utbaai u ra ruma na wetabaar, i pirpir ma ra ngaala na ingaana ma i piri naa, “Lelawaai muaat nunura mulu iaau ut, ma ra taamaan kaai iaau waan koni? Pa iaau waan paat urin u ra nuknuking. Ia baa i tula wa iaau i pir a lingtatuna. Ma muaat, pa muaat nunura ia baa i tula wa iaau urin.

29 Iaku iaau, iaau nunurai, kabina iaau waan ut koni, ma ia ut ia tula wa iaau.”

30 Io, a kum te Iudaia diat nemi naa diat a paam akoto paai, iaku pa te i paami, maa anuna pakaana bung pa i ot utbaai.

31 Mongoro ko ra kor na taara diat nurnur un Iesu ma diat piri naa, “A muaana mi i paam taa mongoro na utnaa na kakaian. Naapi Kaarisito ut mi?”

32 Baa a kum Parisaiao diat walangoro a taara diat pipipir ino lenbi un Iesu, io, a kum ngaala na tena wetabaar, ma a kum Parisaiao, diat tula wa a kum tena baboura ko ra ruma na wetabaar, kupi diat a paam akoto paai.

33 Ma Iesu i piri taan diat naa, “Iaau pang ki iwan naa muaat, ang waan balet karom ia baa i tula wa iaau urin.

34 Muaat a baat kup iaau, iaku pa muaat a baat pa iaau, ma pa muaat a waan laar paai kaai u ra taamaan baa ang ki iaai.”

35 Raa kum te Iudaia diat tiri wetwetalaai diat naa, “A muaana mi in waan ma uwaai, baa pa daat a baat laar paai? Lelawaai, in waan welwelik ma duk kup a kum taamaan anu ra

taara Grik, baa anundaat taara diat ki iaai? Naapi in wer ma a taara Grik?

³⁶ I piri naa daat a baat kupi ma pa daat a baat paai, ma pa daat a waan laar paai kaai u ra taamaan baa in ki iaai. Aawa kukuraai ra nuna pirpir mi?”

A pirpir welwelaar u ra Takado na Nion

³⁷ U ra tintinip na bung i ra lukaara, a ngaat-ngaata na bung, Iesu i tur ma i pirpir ma ra ngaala na ingaana, i piri naa, “Baa te i maruk, koina baa in waan karom iaau ma ang wainimi.

³⁸ Welaar ma di aa timu taai u ra Buk Taabu lenbi, ‘Ia baa in nurnur un iaau, a kum daanim na lalaaun diat a welulu paat ko ra nuna lalaaun.’ ”

³⁹ Iesu i pirpir u ra Takado na Nion, baa din tabaara diat mai baa diat nurnur uni. Maa pa di taar utbaai a Takado na Nion, kabina baa Iesu pa i lo utbaai anuna minamaar.

Pa i raa a nuknuki ra taara un Iesu

⁴⁰ Raa taara ko ra kor na taara baa diat walangoro a pirpir mi, diat piri naa, “A lingtatuna ut, a muaana mi a propet baa God i tula wai urin.”

⁴¹ Raa taara kaai diat piri naa, “Ia a Kaarisito.” Ma raa taara kaai diat piri naa, “Pate. A Kaarisito pa in waan paat taangirong Gaalilaia.

⁴² A Buk Taabu i piri naa, Kaarisito in waan paat ko ra wuna taara anun Dewid. In waan paat irong Betilem, a taamaan baa namuga Dewid i ki iaai.”

⁴³ Ma pa i raa a nuknuki ra taara uni.

⁴⁴ Raa taara diat nem na paam akotoi, iaku pa ta paan diat i paam akotoi.

A kum mukmuga pa diat nurnur

⁴⁵ Baa a kum tena baboura ko ra ruma na wetabaar diat waan talili balet, a kum ngaala na tena wetabaar karom God diat tiri diat naa, “Aawa kabina maa pa muaat aal paa Iesu urin?”

⁴⁶ A kum tena baboura ko ra ruma na wetabaar diat baalu diat naa, “Pa ta muaana utbaai i laana pirpir welaar ma ra muaana mi!”

⁴⁷ A kum Parisaio diat tiri diat naa, “Lelawaai, muaat kaai ia ben araara pa muaat?”

⁴⁸ Lelawaai muaat nuki naa te kon miaat a kum mukmuga ma ra kum Parisaio ia nurnur uni? Pate mulu.

⁴⁹ A kor na taara mi baa diat nurnur un Iesu, pa diat nunura a kum Naagagon anun Moses, a kaankaan anun God i ki un diat.”

⁵⁰ Raa Parisaio kon diat, a iaana Nikadimo, ia baa namuga i waan paat paa karom Iesu, i piri taan diat naa,

⁵¹ “U ra nundaat Naagagon pain daat a takuna biao ku te baa pa di walangoroi utbaai, kupi din baat paa a utnaa baa i paami.”

⁵² Diat baalui ku naa, “Ni, ui kaai a te Gaalilaia ui? Un wawer u ra Buk Taabu ma un manaana uni naa a propet pa in waan paat taangirong Gaalilaia.”

A tabuan baa i paam aakaina

[
⁵³ Ma a taara raap diat waan weraan kup anundiat kum taamtaamaan.

8

¹ Iesu i waan tato unaanga u ra Taangaai na Oliwa.

² U ra malaana kinalik u ra bung namur, Iesu i waan talili balet kup a ruma na wetabaar, ma a taara raap diat waan ungaai karomi. I ki ma i wer diat.

³ A kum tena wawer u ra kum Naagagon ma ra kum Parisaai diat ben ruk paa raa tabuan karom Iesu. A tabuan maa di baraata paai baa i paam aakaina ma raa muaana. Diat wowo paa a tabuan maa kupi in tur namuga namataa ra taara.

⁴ Diat piri taan Iesu naa, “Tena Wawer, a tabuan mi di baraata paai baa i paam aakaina ma raa muaana.

⁵ U ra Naagagon anun Moses, baa ta tabuan in paami lenmaa, din duka dokoi ma ra kum waat. Io ui, aawa maa un piri uni?”

⁶ Diat tiri lenmi, kabina diat nem na walaar ku Iesu mai, baa in pir taa ta pirpir, io, diat a takunai mai. Iaku Iesu i ki pari napia, ma i timtimu ma in kaalkaali na limaana.

⁷ Baa diat tirtiri lenmaa, i tur ma i piri taan diat naa, “Baa te kon muaat pa i paam taa ta aakaina mangamangaan, io, in duka muga a tabuan mi ma tina waat.”

⁸ Iesu i ki pari balet, ma i timtimu balet ma in kaalkaali na limaana.

⁹ Baa diat walangoro taa a pirpir mi anun Iesu, diat raap diat pari. A kum lapun diat pari muga, ma namur diat raap raaraa. Iesu maku i ki matira, diaar ma ra tabuan baa di watur taai naana.

¹⁰ Iesu i tur, ma i piri taa ra tabuan naa, “Neling, diat baa diat takuna ui, kuraa ma diat awaai? Pa te kon diat i naagagon ta ui?”

¹¹ A tabuan i baalui naa, “Pate.” Ma Iesu i piri

taana naa, “Iaau kaai pang naagagon ui. Un waan ku, ma koku balet ma u paam aakaina.”]*

Iesu a kaapa anu ra rakrakaan buaal

¹² Iesu i pirpir balet karom a taara, ma i piri naa, “Iaau a kaapa anu ra rakrakaan buaal. Ia baa i murmur iaau, in paam akoto a kaapa na lalaaun, ma pa in waanwaan balet ma u ra baboto.”

¹³ A kum Parisaiao diat piri taana naa, “Anum wewapua pa i mawaat, maa ui ut u wewapua balet un ui.”

¹⁴ Ma Iesu i baalu diat naa, “Baa iaau ut iaau wewapua un iaau, anung wewapua i lingtatuna, maa iaau nunura a taamaan iaau waan koni, ma a taamaan ang waan kupi. Iaku muaat, pa muaat nunura a taamaan iaau waan koni, ma a taamaan baa ang waan kupi.

¹⁵ Muaat, muaat naagagon ku ma ra naagagon anu ra taara, ma iaau pa iaau naagagon te.

¹⁶ Baa iaau naagagon, anung naagagon i takado, kabina wakir iaau ku iaau paami, mir ut ma Tamaang, ia baa i tula wa iaau urin.

¹⁷ Di aa timu taai u ra numuaat Naagagon lenbi, ‘Baa ta rudi anundiaar pirpir i welaar ku un ta utnaa, anundiaar pirpir i lingtatuna.’

¹⁸ Iaau mi iaau wewapua un iaau, ma Tamaang baa i tula wa iaau urin, ia kaai i wewapua un iaau.”

¹⁹ Diat tiri naa, “Kuraa awaai tamaam?” Iesu i baalu diat naa, “Pa muaat nunura iaau ma pa

* **8:11:** Raa kum tena manaana u ra Buk Taabu diat nuki naa Ioanes pa i timu a kum rina 7:53 tuk 8:11. Diat nuki naa te ingen i timui namur.

muaat nunura kaai Tamaang. Baa gun muaat a nunura iaau, io, muaat a nunura kaai Tamaang.”

²⁰ Iesu i pir a pirpir mi u ra ruma na wetabaar, u ra wanua baa di laana ung a maani na wetabaar iaai. Pa te i paam akotoi, maa anuna pakaana bung pa i ot utbaai.

Iesu i watumaarang diat baa pa diat nurnur

²¹ Iesu i piri balet taa ra taara naa, “Ang waan kon muaat, muaat a baat kup iaau, ma muaat a maat ma ra numuaat kum aakaina mangamangaan. A taamaan baa ang waan kupi, pa muaat a waan laar paai iaai.”

²² Raa kum te Iudaia diat piri naa, “Aawa kukuraaina baa i piri naa, ‘A taamaan baa ang waan kupi, pa muaat a waan laar paai iaai?’ Naapi in aak doko paai ma duk?”

²³ Iesu i baalu diat naa, “Muaat taanga main ut muaat napia, ma iaau, iaau waan ut taangi-naanga nate. Muaat ko ra rakrakaan buaal, iaau wakir ko ra rakrakaan buaal.

²⁴ Bi ia a kabina baa iaau piri taa muaat naa muaat a maat ma ra numuaat kum aakaina mangamangaan. Baa pa muaat nurnur un iaau baa iaau ia ut mi iaau, io, muaat a maat ma ra numuaat kum aakaina mangamangaan.”

²⁵ Ma diat tiri naa, “Woi ui?” Iesu i piri taan diat, “Iaau aa wapua ta muaat turpaai u ra nung pinapaam, tuk mi.

²⁶ Mongoro na utnaa ang piri un muaat baa ang naagagon muaat uni, maa ia baa i tula wa iaau i lingtatuna, ma iaau, iaau wapua ku a taara u ra

rakrakaan buaal u ra kum utnaa iaau walangoroi koni.”

²⁷ Pa diat nunurai naa Iesu i pirpir karom diat un Tamaana.

²⁸ Ma Iesu i piri naa, “Baa muaat a watur tato Natu ra Muaana unaanga nate, muaat a nunurai naa iaau ut mi iaau, ma muaat a nunurai kaai naa wakir iaau ot ku iaau papaam, Tamaang i wer iaau u ra kum utnaa iaau piri.

²⁹ Ia baa i tula wa iaau i ki karom iaau, pa i waan kon iaau, kabina baa iaau paampaam a kum utnaa baa i gaaiia uni.”

³⁰ Mongoro baa diat walangoro a kum pirpir mi, diat nurnur un Iesu.

A lingtatuna in walaangalaanga muaat

³¹ Iesu i piri karom a kum te Iudaia baa diat nurnur uni naa, “Baa muaat taraam u ra nung wawer, io, muaat anung taara na wawer mulu.

³² Ma muaat a nunura a lingtatuna, ma a lingtatuna in walaangalaanga muaat.”

³³ Diat baalu Iesu naa, “Miaat a kum natnatun Aabaraam, tuk mi pa miaat papaam na wilawilaau karom te. Aawa kabina baa u piri naa a lingtatuna in walaangalaanga miaat?”

³⁴ Iesu i baalu diat naa, “Iaau pir a lingtatuna taa muaat, ia baa i paam aakaina, ia a wilawilaau anu ra aakaina mangamangaan.

³⁵ A muaana baa i papaam na wilawilaau ku karom ta naadiwaatamaana, pa in ki takum karom diat, iaku a naat baa tamaana ma naana diaar buta paai, ia maa kon diaar mulu.

³⁶ Baa Natun God i walaangalaanga muaat, muaat a laangalaanga mulu.

³⁷ Iaaununurai ut naa muaat a kum natun Aabaraam, iaku mi muaat walaari kupi muaat a aak doko iaau, kabina maa anung pirpir pa i ki un muaat.

³⁸ Iaaunpirpir u ra kum utnaa baa iaau baboi kon Tamaang, ma muaat kaai, muaat paam a kum utnaa baa muaat walangoroi kon tamaamuaat.”

³⁹ Diat baalui naa, “Miaat, miaat tamaana ma Aabaraam.” Iesu i baalu diat naa, “Baa muaat tamaana mulu ma Aabaraam, muaat a paam a kum utnaa baa Aabaraam i paami.

⁴⁰ Muaat nem na aak doko iaau ku, baa iaau wapura muaat u ra lingtatuna baa iaau walangoroi kon God. Aabaraam pa i paam ta utnaa lenmi.

⁴¹ Muaat, muaat paampaam ut a kum pina-paam baa tamaamuaat i paami.”

Diat piri taan Iesu naa, “Wakir di buta biao ta miaat ku u ra aakapi, tamaamiaat ut maa God.”

⁴² Iesu i piri taan diat naa, “Kaduk baa muaat tamaana mulu ma God, io, muaat a maari iaau, kabina maa iaau waan paat kon God, ma mi iaau ki min. Pa iaau waan paat u ra nung nemnem, ia ut i tula wa iaau.

⁴³ Aawa kabina baa pa muaat nunura lele anung pirpir? Kabina pa muaat walangoro laar paai.

⁴⁴ Tamaamuaat maa Saataan, ma muaat nemi ut naa muaat a murmur anuna nemnem. Taanga namuga utbaai, ia a tena aak doko taara, ma pa i nunura a lingtatuna, kabina pa ta lingtatuna i ki uni. Baa i pir a warwaruga, i pirpir ma ra nuna pirpir mulu ut, kabina ia a tena warwaruga ma ia ut a tamaa ra warwaruga.

⁴⁵ Iaa u pir a lingtatuna, mi ia a kabina baa pa muaat nurnur un iaa u.

⁴⁶ Woi kon muaat in takuna ot pa iaa u un ta aakaina mangamangaan? Baa iaa u pir a lingtatuna, i lawaai maa pa muaat nurnur un iaa u?

⁴⁷ Ia baa i waan paat kon God i walangoro a kum pirpir anun God. Iaku muaat, wakir muaat waan paat kon God, mi ia a kabina baa pa muaat walangoroi.”

Iesu i ngaala taan Aabaraam

⁴⁸ Raa kum te Iudaia diat piri taan Iesu lenbi, “Miaat nunura mului naa ui a te Samaaria, ma a tabaraan ia ruk taau un ui.”

⁴⁹ Ma Iesu i baalu diat naa, “Pa ta tabaraan i ruk taau un iaa u. Iaa u urur karom Tamaang, ma muaat, pa muaat urur karom iaa u.

⁵⁰ Pa iaa u paam ta utnaa kupi a taara diat a wangaala pa iaa u uni, iaku raa ot ku, a ngaala na tena naagagon, i wangaala pa iaa u.

⁵¹ Iaa u pir a lingtatuna taa muaat, ia baa i taraam u ra nung pirpir, pa in maat.”

⁵² Raa kum te Iudaia diat piri taana naa, “Mi miaat nunura mului naa a tabaraan ia ruk taau un ui! Aabaraam ia maat, ma a kum propet kaai diat aa maat, iaku ui u piri naa te baa i taraam u ra num pirpir pa in maat.

⁵³ Lelawaai, u nuki naa ui ma maa u ngaala taan tamaamiaat Aabaraam? Aabaraam ia maat, ma ra kum propet kaai diat aa maat. U nuki naa ui woi na mangaana muaana ui?”

⁵⁴ Iesu i baalu diat naa, “Baa iaa u wangaala balet pa iaa u ut, anung pirpir pa i gaa un ta utnaa.

Tamaang ut i wangaala pa iaau, ia baa muaat piri naa ia anumuaat God.

⁵⁵ Muaat, pa muaat nunura God, iaau, iaau nunurai. Baa ang piri naa pa iaau nunurai, iaau kaai ang tena warwaruga welaar ma muaat. Iau nunura God, ma iaau tartaraam u ra nuna pirpir.

⁵⁶ Tamaamuaat Aabaraam i gaaia kupi in babo anung winawaan paat. I baboi, ma i gaaia aakit uni.”

⁵⁷ A kum te Iudaia diat piri taana naa, “Pa i 50 utbaai anum kilaala na lalaaun. I lawaai maa u piri naa u aa babo taa Aabaraam?”

⁵⁸ Iesu i baalu diat naa, “Iau pir a lingtatuna taa muaat, namuga baa pa di buta utbaai Aabaraam, iaau aa lalaaun.”

⁵⁹ Diat lo paa a kum waat kupi diat a duka Iesu mai, iaku Iesu i paraau waanwaan naliwan u ra kor na taara ma i waan ko ra ruma na wetabaar.

9

Iesu i wababo paa a pula

¹ Baa Iesu i waan waanwaan, i babo paa raa muaana, a pula. Baa naana i buta paai, ia pula.

² Anuna kum naat na wawer diat tiri lenbi, “Tena Wawer, aawa kabina maa di buta paai ia pula? Woi maa i paam aakaina mangamangaan, ia ut baa tamaana ma naana?”

³ Iesu i piri naa, “A muaana mi pa i paam ta aakaina mangamangaan, tamaana kaai ma naana pate. I pula ku kupi a taara diat a babo a dekdekin God uni.

⁴ I koina kupi daat a paam ut a kum pinapaam anun ia baa i tula wa iaau urin baa i mage utbaai.

Baa ia marum, pain te balet ma in papaam laar paai.

⁵ Baa iaau ki min napia, iaau a kaapa anu ra rakrakaan buaal.”

⁶ Baa Iesu ia pir taai lenmi, i gaar taau unapia, i gigiaana paa a gaarina ungaai ma ra pia, ma i aalu a ruin kiok na mataa ra pula mai.

⁷ Iesu i piri taana naa, “Un waan, ma un gi paa mataam u ra daanim Siloaam.” (Siloaam a kukuraaina baa di tulai.) Io, i waan, ma i gi paa a mataana. Baa i waan talili a ruin kiok na mataana diaar aa tapalaa.

⁸ A kum teptepaana, ma a taara baa diat bababoi baa i aaraaring utnaa diat wetiri naa, “Wakir duk a muaana baa i kiki ma i aaraaring utnaa?”

⁹ Raa taara diat piri naa, “Ia ut maa.” Raa taara kaai diat piri naa, “Pate, i babo welaar ku ma ra muaana maa.” Io, ia ut i piri naa, “Iaau ut mi.”

¹⁰ Diat tiri naa, “Di wababo lelawaai paa a ruin kiok na mataam?”

¹¹ I baalu diat naa, “A muaana baa di waatungi naa Iesu, i paam paa a pia, ma i aalu taa a mataang mai. Io, i tula wa iaau ma i piri lenbi, ‘Un waan urong u ra daanim Siloaam kupi un gi paa a mataam.’ Baa iaau waan ma iaau gi paa a mataang, iaau babo maut.”

¹² Diat tiri naa, “Kuraa ma ia awaai?” A muaana maa i baalu diat naa, “Pa iaau nunurai.”

A kum Parisaiao diat tiri a pula

¹³ Diat ben paa a muaana baa namuga i pula karom a kum Parisaiao,

14 kabina maa Iesu i paam a pia ma i wababo paai u ra Bung Saabaat.

15 A kum Parisaaiio diat tiri balet a muaana naa, “Di wababo lelawaai pa ui?” I wapua diat naa, “I ung taa a pia u ra ruin kiok na mataang, iaau gi paai, io iaau babo maut.”

16 Raa kum Parisaaiio diat piri naa, “A muaana maa i paam a utnaa mi, ia wakir kon God, maa i papaam u ra Bung Saabaat.” Raa taara kaai diat piri naa, “Baa a muaana mi a aakaina muaana, in paam lelawaai a kum utnaa na kakaian mi?” Lenmaa a nuknukindiat pa i raa uni.

17 Raa pakaan balet a kum Parisaaiio diat tiri a muaana maa naa, “Aawa un piri u ra muaana baa i wababo paa a mataam?” I baalu diat naa, “Ia a propet.”

18 Raa kum te Iudaia pa diat nurnur u ra pirpir bi naa, a muaana mi namuga i pula ma di wababo paai. Ma diat wetulaa paa ut tamaana ma naana, ma diat tiri diaar lenbi,

19 “Mi ut ia natumur, baa mur piri naa mur buta paai ia pula? Aawa kabina mi i babo?”

20 Tamaana ma naana diaar baalu diat naa, “Mir nunurai naa natumir ut mi, ma mir nunurai naa mir buta paai ia pula.

21 Iaku pa mir nunurai naa i babo lelawaai, pa mir nunurai kaai baa woi mi i wababo paai. Ia ngaala na muaana, muaat a tiri, ia ut in wewapua kaapa uni.”

22 Tamaana ma naana diaar pirpir lenmi, kabina diaar burutaana a kum te Iudaia, maa diat piri naa, baa te in nurnur un Iesu naa ia a Kaarisito, din turbaat wai ko ra ruma na lotu.

²³ Bi ia a kabina baa tamaa ra muaana maa ma naana diaar piri naa, “A ngaala na muaana ut maa, muaat a tiri ku.”

²⁴ A weru pakaan diat ben paa balet a muaana maa, ia baa di buta paai ia pula, ma diat piri taana naa, “Un weweliman namataan God baa a utnaa baa u piri i lingtatuna ut! Miaat nunurai naa a muaana baa i wababo pa ui a tena aakaina.”

²⁵ I baalu diat naa, “Pa iaau nunurai baa a tena aakaina baa pate. Ra utnaa ku baa iaau nunurai: Namuga iaau pula, ma mi iaau aa babo.”

²⁶ Diat tiri naa, “Aawa maa i paami un ui? Ma i wababo lelawaai paa a ruin kiok na mataam?”

²⁷ I baalu diat naa, “Iaau aa pir taai taa muaat, ma pa muaat walangoroi. Aawa kabina baa muaat nem na walangoroi balet? Kanaapi muaat kaai muaat nemi kupi muaat anuna kum naat na wawer?”

²⁸ Diat pir aakakai, ma diat piri uni naa, “Ui anuna naat na wawer, iaku miaat a kum naat na wawer anun Moses.

²⁹ Miaat, miaat nunura Moses baa God i pirpir karomi, iaku a muaana maa pa miaat nunurai naa i waan taangawaai.”

³⁰ A muaana i baalu diat naa, “Aai, a utnaa na kakai! Pa muaat nunurai naa i waan taangawaai, iaku ia wababo pa iaau.

³¹ Daat nunurai naa God pa in walangoro a aaraaring anu ra kum tena aakaina, in walangoro ku ia baa i rui ma i tartaraam u ra nuna nemnem.

³² Namuga utbaai u ra turpaai ra rakrakaan buaal tuk mi, pa di nunura taa te baa in wababo paa mataan ta pula, baa di buta paai a pula ku.

³³ Baa a muaana mi wakir kon God pa in paam laar paa ta utnaa.”

³⁴ Diat baalui naa, “Di buta pa ui u ra mangamangaan aakaina, ma ui, u nemi naa un wer miaat!” Io, diat turbaat wai maut ko ra ruma na lotu.

Ia baa pa i nurnur ia a pula

³⁵ Baa Iesu i walangoroi naa a muaana mi di aa lu wai, i baat kupi ma baa i baat paai i tiri naa, “Lelawaai, u nurnur ut u ra Natu ra Muaana?”

³⁶ I baalui naa, “Tadaaru, un wapua iaau baa woi maa Natu ra Muaana, kupi ang nurnur uni.”

³⁷ Iesu i piri taana naa, “Mi u aa baboi, iaau ut mi iaau pirpir taam.”

³⁸ A muaana maa i piri naa, “Tadaaru, iaau nurnur!” I ki but keke ma i lotu karomi.

³⁹ Iesu i piri naa, “Iaau waan paat urin u ra rakrakaan buaal ma ra naagagon, kupi diat baa diat pula diat a babo, ma diat baa diat babo diat a pula.”

⁴⁰ Raa kum Parisaaiio baa diat weur mai, diat walangoro a pirpir mi, ma diat tiri Iesu naa, “U nuki naa miaat kaai miaat pula?”

⁴¹ Iesu i baalu diat naa, “Baa gun muaat pula pain te in takuna muaat un ta aakaina mangamangaan, iaku mi muaat piri naa muaat babo, io, anumuaat mangamangaan aakaina i ki utbaai.”

10

A pirpir welwelaar u ra liplip na sip

¹ Iesu i piri naa, “Iaau pir a lingtatuna taa muaat, ia baa pa i ruk u ra bonanaaka i ra liplip

na sip, ma i kaa bolo ku unaruma, ia a tena walong ma a tena maangluraa paa ku a kum utnaa.

² Iaku a muaana baa i ruk takado u ra bonanaaka, ia maa a tena baboura sip lingtatuna.

³ A tena baboura i ra bonanaaka in paapa aara taai kupi in ruk. A kum sip diat walangoro lele in ingaana. I wataa diat ma ra kum iaandiat, ma i ben apari diat.

⁴ Baa ia ben apari raap paa anuna kum sip, i muga pa diat ma diat murmuri, kabina maa diat walangoro lele in ingaana.

⁵ Pa diat a murmur ta waira, diat a welulu ingen ku koni, maa pa diat walangoro lele in ingaana.”

⁶ Iesu i pir a pirpir welwelaar mi taan diat, iaku pa diat nunurai baa aawa maa i pirpir welwelaar uni.

Iesu a koina tena baboura sip

⁷ Io, Iesu i piri balet naa, “Iaau pir a lingtatuna taa muaat, iaau a bonanaaka anu ra kum sip.

⁸ Diat baa diat waan paat muga taang, a kum tena walong ma a kum tena maangluraa paa a kum utnaa, ma a kum sip pa diat walangoro diat.

⁹ Iaau a bonanaaka, baa te i ruk uni din walauni. In ruk, in pari ma in baraata ku ana utnaa na winangaan.

¹⁰ A tena walong i ruk ku kupi in walong, ma in aak doko a kum sip ma in baanaakaka diat. Iaku iaau, iaau waan paat kupi diat a paam akoto a lalaaun, a lalaaun lingtatuna.

¹¹ “Iaau a koina tena baboura sip. Iaau taar taa anung lalaaun kupi ang maat un diat.

¹²⁻¹³ A muaana baa di dokdoki ku, wakir a tena baboura sip mulu, ma wakir anuna kum sip. Baa i babo paa a karangaap na paap i waan paat, i welulu paa ku ko ra kum sip, kabina maa i papaam ku kup a maani, ma pa i maari a kum sip. Ma a karangaap na paap i karaat diat ma i lu weraana wa diat.

¹⁴⁻¹⁵ “Iaau a koina tena baboura sip. Welaar ma Tamaang i nunura iaau, ma iaau nunura Tamaang, lenkaai maa iaau nunura anung kum sip, ma anung kum sip kaai diat nunura iaau, ma iaau taar taa anung lalaaun kupi ang maat un diat.

¹⁶ Anung raa kum sip ingen kaai, pa diat ki u ra liplip na sip mi. Ang ben pa diat utkaai, ma diat a walangoro in ingaang, kupi diat raap diat a ki ku un raa liplip na sip, ma raa ot ku in tena baboura anundiat.

¹⁷ “Tamaang i maari iaau, kabina maa iaau ut iaau taar taa anung lalaaun, kupi namur ang lo paai balet.

¹⁸ Pa te in rakaan wa anung lalaaun, iaau ut ang taar taai. Iaau ut iaau naagagoni kupi ang taar taai, ma iaau ut iaau naagagoni kupi ang lo paai balet. Mari ia a pinapaam maa Tamaang i tula wa iaau kupi ang paami.”

¹⁹ Ia ru nuknuki ra kum te Iudaia u ra kum pirpir mi anun Iesu.

²⁰ Mongoro kon diat, diat piri naa, “A tabaraan i ruk taau uni, ma ia longlong. Aawa maa muaat walangoroi kupi?”

²¹ Iaku raa taara diat piri naa, “Wakir a man-gaana pirpir mi anun te baa a tabaraan i ruk taau

uni. Lelawaai, a muaana baa a tabaraan i ruk uni in pet laar paai baa in wababo a taara baa diat pula? Painte.”

A kum te Iudaia pa diat nurnur un Iesu

²² Io, diat paam a lukaara baa diat nuk paa balet a bung baa diat paapa a ruma na wetabaar uni. Diat paam a lukaara mi inaanga Ierusalem un raa bung u ra kum kalaang na madiring.

²³ Ma Iesu i waan waanwaan u ra baraada baa di waatungi naa a baraada anun Solomon, u ra ruma na wetabaar.

²⁴ A kum te Iudaia diat tur lili paa Iesu, ma diat tiri lenbi, “Unaangaian ma un wapua mulu miaat? Baa ui a Kaarisito, un wapua kaapa miaat.”

²⁵ Iesu i baalu diat naa, “Iaau aa pir taai taa muaat, iaku pa muaat nurnur. A kum pinapaam iaau paami u ra iaan Tamaang, diat wewapua kaapa un iaau.

²⁶ Iaku pa muaat nurnur, maa wakir muaat anung kum sip.

²⁷ Anung kum sip diat walangoro in ingaang, ma iaau nunura diat, ma diat murmur iaau.

²⁸ Ma iaau taar a lalaaun takum taan diat, ma pa diat a wirua. Ma pa te in raa wa diat ko ra limaang.

²⁹ Tamaang baa i taar ta diat taang, i ngaala taa ra kum utnaa raap, ma pa te in raa wa diat ko ra limaang Tamaang.

³⁰ Mir ma Tamaang, mir raa ku.”

³¹ A kum te Iudaia diat lo paa balet a kum waat kupi diat a duka Iesu mai.

³² Iesu i piri taan diat naa, “Iaau aa paam waiaa taa mongoro na utnaa na kakaian na-mataamuaat, baa Tamaang i taar taai taang kupi ang paami. Woi na utnaa ko ra kum utnaa na kakaian mi muaat nem na duka iaau uni?”

³³ Diat baalui naa, “Miaat nem na duka ui, wakir un ta utnaa na kakaian baa u paami, iaku maa kabina u wakinalik paa God! Ui a muaana ku ui, ma u piri naa ui God.”

³⁴ Iesu i piri taan diat naa, “Muaat nunurai ut naa di aa timu taai u ra numuaat kum Naagagon naa God i piri ‘Muaat a kum god’. *Kele 82:6*

³⁵ I waatung diat naa diat a kum god, diat baa di taar taa a pirpir anun God taan diat, ma i dekdek kupi te in rakaan wa a pirpir na Buk Taabu.

³⁶ Ma iaau, baa Tamaang ut i pilak pa iaau, ma i tula wa iaau urin u ra rakrakaan buaal, iaau wakinalik lelawaai paa God, baa iaau piri naa iaau Natun God?

³⁷ Baa pa iaau paam a kum pinapaam anun Tamaang, io, koku muaat nurnur un iaau.

³⁸ Mi iaau paam ut anuna kum pinapaam, iaku pa muaat nurnur un iaau. Muaat a nurnur kabina u ra kum pinapaam iaau paami, kupi muaat a nunurai naa Tamaang i ki un iaau, ma iaau ki un Tamaang.”

³⁹ Raa pakaan balet diat nem na paam akoto Iesu, iaku i waan ino paa ku kon diat.

⁴⁰ Iesu i waan bolo balet u ra daanim Ioridaan kup a wanua baa namuga Ioanes i baapitaaiso iaai, ma i ki matira.

⁴¹ Mongoro na taara diat waan karom Iesu ma diat pirpir wetwetalaai karom diat naa, “Ioanes

pa i paam ta utnaa na kakaian, iaku a kum pirpir raap ia pir taai u ra muaana mi, i lingtatuna aakit.”

⁴²Ma mongoro na taara matira diat nurnur uni.

11

Laasaro i maat

¹⁻²Raa muaana taangirong Betaania, a iaana Laasaro, i malaapaang. Ditul tenalik ma Maaria ma Maataa. Maaria mi, ia baa i labo taa in palaa na mangingi u ra ru kaki ra Tadaaru, ma i upa magege diaar ma ra weu na lorina.

³Maaria dinawawina ma Maataa diaar taar wa a pirpir kup Iesu lenbi, “Tadaaru, tepaam baa u maari aakiti i malaapaang.”

⁴Baa Iesu i walangoroi, i piri lenbi, “Wakir Laasaro in maat u ra malaapaang mi. I malaapaang ku kupi din babo a minamaar anun God, ma kupi kaai din maar paa Natun God mai.”

⁵Iesu i maari Maataa ma tenawawina Maaria ma teindiaar Laasaro.

⁶Iaku baa ia walangoroi baa Laasaro i malaapaang, pa i ngaraa, i ki paa balet ut ru bung u ra taamaan maa i ki iaai.

⁷Namur Iesu i wapua a kum naat na wawer naa, “Daat a waan talili balet urong u ra papaar Iudaia.”

⁸Ma diat piri taana naa, “Aai, Tena Wawer, uraa bung ku a kum te Iudaia diat nem na duka doko ui, ma mi u nem na waan talili balet ku urong?”

⁹Iesu i piri naa, “Raa bung i welaar ma 12 pakaana bung, naka? Baa te i waanwaan u ra

mage pa in tutukaa, kabina i babo u ra kaapa i ra rakrakaan buaal.

¹⁰ Iaku baa te i waanwaan u ra marum in tutukaa, maa kabina pa ta kaapa.”

¹¹ Iesu i pir taa a pirpir mi taan diat, ma i piri balet naa, “Tepaandaat Laasaro ia inep duman, ma ang waan kupi ang waangun paai.”

¹² A kum naat na wawer diat baalui naa, “Tadaaru, baa i inep duman ku, in laangalaanga balet.”

¹³ Iesu i pirpir u ra minaatin Laasaro, iaku a kum naat na wawer diat nuki naa Laasaro i inep duman ku.

¹⁴ Io, Iesu i pir palaai maraagaam taan diat naa, “Laasaro ia maat.

¹⁵ Ma iaau, iaau gaaia un muaat baa pa iaau ki marong, kupi muaat a nurnur. Io, mi daat a waan ma kupi.”

¹⁶ Tomaas baa di waatungi kaai ma Kaanga i piri taa ra kum naat na wawer naa, “Daat a weur kupi daat kaai daat a maat ungaai mai.”

Iesu ia a lalaaun balet, ma ia a lalaaun ling-tatuna

¹⁷ Baa Iesu i waan paat, i walangoroi naa di aa waruk wa a minaatin Laasaro u ra babaang na minaat, ma ia waat na bung baat taai.

¹⁸ A taamaan Betaania i marawaai ku Ierusalem, i welaar ku ma tula kilomita,

¹⁹ lenmaa mongoro na te Iudaia diat waan paat kup Maataa ma Maaria kupi diat a wamaraam diaar u ra teindiaar baa i maat.

²⁰ Baa Maataa i walangoroi naa Iesu kuraa ma i waan urin, i pari ma i waan baraatai, iaku Maaria i ki utbaai naruma.

21 Maataa i piri taan Iesu naa, “Tadaaru, baa gun un ki ut min, tenglik pa in maat.

22 Iaku iaau nunurai naa, baa un aaring God kup ta utnaa mi, in taari ku taam.”

23 Iesu i piri taana naa, “Temlik in lalaaun balet ku.”

24 Maataa i baalui, “Iaau nunurai naa in lalaaun balet u ra tintinip na bung.”

25 Iesu i piri taana naa, “Iaau a lalaaun balet ko ra minaat, ma iaau a lalaaun lingtatuna. Ia baa i nurnur un iaau, baa i maat, in lalaaun balet,

26 ma ia baa i lalaaun ma i nurnur un iaau, pa in maat. U nurnur lenmaa?”

27 Maataa i baalui naa, “Maia Tadaaru, iaau nurnur baa ui a Kaarisito, Natun God, ia baa God i tula wai urin u ra rakrakaan buaal.”

28 Namur baa Maataa ia pir taai lenmi, i waan talili ma i wataa ino paa tenawawina Maaria, ma i wapuai naa, “A Tena Wawer ia waan paat ma i wetiri kup ui.”

29 Baa Maaria i walangoroi lenmi, i pari gagaa ma i waan karomi.

30 Iesu pa i waan paat utbaai u ra taamaan, i ki utbaai u ra wanua baa Maataa i baraata paai iaai.

31 A kum te Iudaia baa diat ki ungaai ma Maaria naruma kupi diat a wamaraami, diat baboi baa i pari gagaa paa kon diat unataamaan, ma diat murmuri. Maa diat nuki naa in waan kup a babaang na minaat kupi in luan iaai.

32 Baa Maaria i waan paat u ra wanua baa Iesu i ki iaai, i babo paai, i ki but keke taau namuga naana, ma i piri naa, “Tadaaru, baa gun un ki ut min, tenglik pa in maat.”

³³ Baa Iesu i babo Maaria ungaai ma ra kum te Iudaia baa diat weur mai diat luluan, i ngaraa aakit u ra niono ma in balaana i tapunuk.

³⁴ Iesu i tiri diat naa, “Kuraa muaat ung taa a minaatina awaai?” Diat baalui naa, “Tadaaru, waan urin baa un baboi.”

³⁵ Io, Iesu i luan.

³⁶ A kum te Iudaia diat piri naa, “Muaat baboi, i maari aakiti!”

³⁷ Iaku raa taara kon diat, diat piri naa, “I wababo paa a mataa ra pula, i lawaai maa pa i walaangalaanga paa kaai a muaana mi, kupi koku i maat?”

Iesu i walaan paa Laasaro

³⁸ Iesu i tapunuk aakit, baa i waan paat naa ra babaang na minaat. A babaang na minaat maa a maata u ra papaara waat, ma di ung baat taai ma ra ina ngaala na waat.

³⁹ Iesu i piri taan diat, “Muaat a tul karaai wa ina waat.” Ma Maataa, tei ra muaana baa i maat, i baalu Iesu naa, “Tadaaru, ia aangina, maa ia waat na bung baat taai!”

⁴⁰ Iesu i piri taana naa, “Lelawaai, pa iaau pir taai utbaai taam naa, baa un nurnur un babo a minamaar anun God?”

⁴¹ Io, diat tul karaai wa ina waat. Iesu i tataada unaanga nate, ma i piri lenbi, “Tamaang, iaau waatung wakaak karom ui, maa u aa walangoro iaau.

⁴² Iaau nunurai naa u laana walangoro iaau, iaku iaau pirpir lenmi, kabina u ra taara mi, kupi diat a nurnur baa u tula wa iaau.”

⁴³ Baa ia pir taai lenmi, i wewataai ma ra ina ngaala na ingaana naa, “Laasaro, un pari!”

⁴⁴ Laasaro i pari, ungaai ma ra kum maalu baa di raau taa a ru limaana ma ra ru kakina mai, ma raa pakaana maalu kaai baa di pulu baat taa a mataana mai. Iesu i piri taan diat naa, “Muaat a palaa wa a kum maalu na minaat koni kupi in waan.”

*Diat pirpir ungaai kupi diat a aak doko Iesu
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)*

⁴⁵ Mongoro na te Iudaia baa diat ki naan Maaria, diat babo a utnaa mi Iesu i paami, ma diat nurnur uni.

⁴⁶ Iaku raa taara kon diat, baa diat waan talili, diat waan karom a kum Parisaiao ma diat wapua diat u ra utnaa mi Iesu i paami.

⁴⁷ A kum ngaala na tena wetabaar karom God, ma ra kum Parisaiao diat wataa ungaai a taara na kiwung, ma diat piri naa, “Aawa daat a paami? A muaana mi i paam mongmongoro na utnaa na kakaian.

⁴⁸ Baa daat a maadek wai, a taara raap diat a nurnur uni, ma a kum taara na wineium taangirong Rom diat a waan paat ma diat a reng wa anundaat ruma na wetabaar ma diat a rakaan wa kaai anundaat mataanitu.”

⁴⁹ Raa kon diat a iaana Kaaiapaas, a mukmuga na tena wetabaar karom God u ra kilaala maa, i piri naa, “Aai, pa muaat manaana.

⁵⁰ Pa muaat nunurai naa in koina karom muaat baa te in maat baat a taara, kupi koku a taara raap diat a wirua.”

⁵¹ Wakir i pir biaai ku, maa kabina ia a mukmuga na tena wetabaar karom God u ra kilaala

maa, i pirpir na propet baa Iesu in maat u ra taara Iudaia.

⁵² Ma wakir un diat ku, u ra taara raap utkaai anun God baa diat ki un raa kum taamaan ingen, kupi in ben ungaai pa diat ma diat a raa ku.

⁵³ U ra bung ut maa, a kum mukmuga anu ra taara Iudaia diat turpaa pirpir kup ta kum aakapi kupi diat a aak doko maku Iesu.

⁵⁴ Lenmaa Iesu pa i waanwaan ma namataan-diat. I waan paa taanga matira, kup a taamaan Eparaaim marawaai u ra bil na wanua, ma diat ki matira ma ra nuna kum naat na wawer.

⁵⁵ Baa ia marawaai a lukaara na waan likaai anu ra taara Iudaia, mongoro na taara ko ra kum taamaan diat muga unaanga Ierusalem, kupi diat a wgomgom muga pa diat namataan God baa pa di paam utbaai a lukaara, welaar ma ra mangamangaan i ra nundiat lotu.

⁵⁶ Matira, diat baatbaat kup Iesu. Baa diat tur ungaai taau u ra ruma na wetabaar, diat tiri wetwetalaa diat naa, “Aawa muaat nuki, in waan ut urin u ra lukaara, baa pate?”

⁵⁷ A kum ngaala na tena wetabaar ma ra kum Parisaiao diat wetulaa naa baa te ia babo taa Iesu, in wewapua gagaa uni baa kuraa i ki awaai, kupi diat a paam koto paai.

12

Maaria i waninaar Iesu kup anuna bung na minaat

(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ 6 na bung utbaai namuga taa ra lukaara na waan likaai, Iesu i waan paat urong Betaania,

a taamaan anun Laasaro, a muaana baa Iesu i walaan paai balet ko ra minaat.

² Ma diat paam a laaplaapir un Iesu matira. Maataa i waraaut u ra oko utnaa karom diat, ma Laasaro ia raa kon diat baa diat ki ungaai ma Iesu u ra laaplaapir.

³ Ma Maaria i lo paa in palaa na mangingi baa di waatungi naa naad, i ngaatngaat aakit. Ma i laboi u ra ru kakin Iesu, ma i upai ma ra weu na lorina. Ma ra aangawi ra in palaa na mangingi maa i wateng paa a ruma maa.

⁴ Raa ko ra kum naat na wawer anun Iesu, Iudaas Iskaariot, ia baa in wagu taa Iesu, i piri naa,

⁵ “Aawa kabina maa pa di wiura in palaa na mangingi mi kup ta 300 na denaaria* kupi din tabaara a kum iba na taara mai?”

⁶ I piri lenmi, wakir a kabina maa i maari a iba na taara, pate. I kabina maa ia i laana baboura anundiat maani ma i laana lolo inoi, maa ia a tena walong.

⁷ Baa Iesu i walangoro a pirpir maa anun Iudaas, i piri naa, “Maadek wa a tabuan mi, maa ia paam taa a pinapaam mi un iaau kup anung bung na minaat.

⁸ A kum iba na taara diat lalaaun ungaai ut ma muaat, iaku iaau pang ki takum naa muaat.”

Diat wepaak kupi diat a aak doko Laasaro

⁹ Baa a kor na taara ko ra taara Iudaia diat walangoroi naa Iesu kurong ia Betaania, diat waan urong. Wakir diat waan kup diat a babo

* **12:5:** Raa denaaria i welaar ma ra wedok anun raa muaana un raa bung na pinapaam.

Iesu ku, diat waan utkaai kupi diat a babo Laasaro, ia baa Iesu ia walaun paai ko ra minaat.

¹⁰ Io, a kum ngaala na tena wetabaar diat wepaak kupi diat a aak doko utkaai Laasaro.

¹¹ Maa kabina un Laasaro mongoro na te Iudaia diat waan kon diat ma diat nurnur un Iesu.

*Iesu i waan kup Ierusalem welaar ma ra king
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)*

¹² U ra bung namur a ngaala na kor na taara baa diat waan paat kup a lukaara na waan likaai, diat walangoroi naa Iesu kaai in waan ut unaanga Ierusalem.

¹³ Io, diat lo paa a kum turun na baaibaai ma diat waan kupi diat a baraata Iesu mai. Ma diat kulkulaai lenbi,

“Osaana! Daat a pir walaawa paa ia baa i waan paat u ra iaa ra Tadaaru! *Kele 118:25-26*
Daat a pir walaawa paa a King anu ra taara Israael!”

¹⁴ Iesu i ben paa a dongki, ma i ki taau nate uni, welaar ma ra Buk Taabu ia pir taai uni lenbi,

¹⁵ “A taara Sion, koku muaat burut.

Baboi, anumuaat king i waan paat,
i ki u ra naat na dongki.”

Saak 9:9

¹⁶ A kum naat na wawer anun Iesu pa diat nunura lelei naa a kum utnaa mi di aa timu muga taai u ra Buk Taabu. Iaku baa Iesu ia ki u ra nuna minamaar, io, diat nunurai maraagaam naa di aa timu taa a kum utnaa mi un Iesu, ma di aa paam taa kaai a kum utnaa mi uni.

¹⁷ Mongoro na taara baa diat tur ungaai ma Iesu baa i wataa pari paa Laasaro ko ra babaang

na minaat ma i walaan paai, diat maa diat wewapua waanwaan uni.

¹⁸ Ma mongoro na taara diat waan kupi diat a baraata Iesu, kabina maa diat aa walangoro taa a wewapua u ra utnaa na kakaian mi.

¹⁹ A kum Parisaiao diat pirpir wetwetalaa karom diat naa, “Muaat baboi, pa daat a paam laar paa ta utnaa baa daat nem na paami uni. Maa a taara ko ra rakrakaan buaal raap diat aa murmuri.”

A taara Grik diat nem na babo Iesu

²⁰ Raa kum te Grik kaai diat waan unaanga Ierusalem u ra lukaara na waan likaai, kupi diat a lotu.

²¹ Ma diat waan karom Pilipo, a te Betsaaida. Betsaaida a taamaan u ra papaar Gaalilaia. Ma diat piri taana naa, “Le, miaat nemi naa miaat a babo Iesu.”

²² Pilipo i waan ma i wapua Aanderaas, io, diaar waan ma diaar wapua taa Iesu.

²³ Ma Iesu i piri taan diaar naa, “A pakaana bung ia waan paat baa din maar a Natu ra Muaana.

²⁴ Iaau pir a lingtatuna taa muaat, baa in waina wit pa in puka taau u ra pia ma pa in maat paa, in taana taau lenutmaa, raain ku. Iaku baa in maat paa, in wa ta mongoro na waina.

²⁵ Ia baa i maari aakit anuna lalaaun, in wirua, ma ia baa pa i maari baat anuna lalaaun main u ra rakrakaan buaal, in paam koto a lalaaun kup a lalaaun takum.

²⁶ Baa te i nemi naa iaau anuna Tadaaru, koina baa in murmur iaau, ma ia anung tultul ma in ki

ungaai ma iaau u ra pakaana baa ang ki iaai. Baa te i taraam karom iaau, Tamaang in wangaala paai.

Iesu i pirpir u ra nuna minaat

²⁷ “Mari anung lalaaun i mawaat aakit. Aawa maa ang piri? Lelawaai, ang piri lenbi, “Tamaang, un walaau iaau ko ra pakaana bung mi”? Pate, pang aaring lenmi, maa mi ut ia a kabina baa iaau waan paat kupi urin, baa ang kariaana a ngunungut u ra bung mi.

²⁸ Tamaang, un wangaala paa a iaam!”

Io, in ingaan raa taanginaanga u ra maawa i piri lenbi, “Iaau aa wangaala taai, ma ang wangaalai balet ut.”

²⁹ A kor na taara baa diat tur matira diat walangoroi. Ma raa taara diat piri naa a pakpagur, ma raa taara kaai diat piri naa, “Raa aangelo maa i pirpir karomi.”

³⁰ Iaku Iesu ut i piri naa, “In ingaai mi wakir i pirpir kupi in waraaut iaau, kupi in waraaut muaat ut.

³¹ A pakaana bung mi din naagagon a rakrakaan buaal, mi ut din lu wa a tadaaru i ra rakrakaan buaal.

³² Iaku iaau, baa din watur tato pa iaau taanga min napia unaanga nate, ang aal paa a taara raap karom iaau.”†

³³ I piri lenmi kupi in pir palaai naa in maat lelawaai.

³⁴ Ma a kor na taara maa diat piri taana naa, “Miaat walangoroi ko ra Buk na Naagagon lenbi

† **12:32:** Iesu i pirpir u ra pidik u ra nuna minaat u ra bolo.

naa, Kaarisito in ki takum. Aawa kabina u piri naa din lo tato paa a Natu ra Muaana unaanga nate? Woi maa Natu ra Muaana?”

³⁵ Iesu i piri taan diat naa, “A kaapa pa in ki iwan ma karom muaat. Muaat a waan taltalili baa a kaapa i ki utbaai karom muaat, namur a baboto in pulu baat muaat. Ia baa i waanwaan u ra baboto pa i nunurai naa in waan uwaai.

³⁶ Baa a kaapa i ki utbaai karom muaat, muaat a nurnur uni, kupi muaat a kum natu ra kaapa.” Baa Iesu ia pir araap taa a pirpir mi, i waan ino paa kon diat.

Raa taara Iudaia pa diat nurnur un Iesu

³⁷ Iesu ia paam taa mongoro na utnaa na kakaian namataandiat, iaku maa pa diat nurnur uni,

³⁸ kupi a pirpir baa a propet Aisaia i pirpir taau uni in waan paat lingtatuna. I piri lenbi, “Tadaaru, woi i nurnur u ra kum utnaa baa miaat piri?

Ma woi maa di aa waiaa taa a dekdek i ra Tadaaru taana?” *Aais 53:1*

³⁹⁻⁴⁰ Ma ia pir taai kaai lenbi,

“God ia wapula baat wa a mataandiat, ma ia balbalaat baat wa a nuknukindiat, kupi koku diat babo ma ra mataandiat, ma koku diat nunura lelei u ra nuknukindiat, ma pa diat a tapuku karom iaau, kupi ang walaan pa diat.” *Aais 6:10*

Bari ia a kabina baa pa diat nurnur.

⁴¹ Aisaia i piri lenbi maa kabina ia babo muga wa a minamaar anun Iesu, ma i pirpir uni.

⁴² Ma mongoro na taara diat nurnur un Iesu. Raa kum mukmuga kaai ko ra taara Iudaia diat nurnur, iaku pa diat pirpir kaapa uni, kaduk a kum Parisaiao diat a turbaat wa diat ko ra kum ruma na lotu.

⁴³ Diat baa diat diat nurnur pa diat pirpir kaapa uni kabina maa diat nem ku a pir walaawa anu ra taara karom diat, ma pa diat nuk paa a pir walaawa anun God karom diat.

A kum pirpir anun Iesu in naagagon a taara

⁴⁴ Iesu i pirpir ma ra ina ngaala na ingaana lenbi, “Ia baa i nurnur un iaau, wakir i nurnur ku un iaau, i nurnur utkaai un ia baa i tula wa iaau urin.

⁴⁵ Ma ia baa i babo iaau, ia babo taa ia baa i tula wa iaau urin.

⁴⁶ Iaau aa waan paat urin u ra rakrakaan buaal welaar ma ra kaapa, kupi ia baa i nurnur un iaau, pa in ki u ra baboto.

⁴⁷ Baa te i walangoro anung kum pirpir ma pa i murmuri, iaau pang naagagoni. Maa pa iaau waan paat kupi ang naagagon a rakrakaan buaal, iaau waan paat ku kupi ang walaauuni.

⁴⁸ Ia baa pa i nem iaau ma pa i taraam u ra nung kum pirpir, anung kum pirpir ut maa diat a naagagoni u ra tintinip na bung.

⁴⁹ Maa a kum pirpir baa iaau aa pir tataai wakir anung, Tamaang ut i tula wa iaau mai urin kupi ang piri ma ang wewapua uni.

⁵⁰ Ma iaau nunurai naa anuna wetulaa i taar a lalaaun takum. A kum utnaa iaau piri, Tamaang i tula wa iaau mai kupi ang piri.”

13

Iesu i gi a kum kaki ra nuna kum naat na wawer

¹ Baa ia marawaai a lukaara na waan likaai, Iesu i nunurai naa ia marawaai kupi in waan ma ko ra rakrakaan buaal, ma in waan karom Tamaana. I maari aakit anuna taara baa diat ki u ra rakrakaan buaal, ma mi i waiaa anuna ngaala na maarmaari karom diat, a maarmaari baa pa ta tuktukina.

² U ra marum, Iesu ma ra nuna kum naat na wawer diat wangaan ungaai. Namuga taa ra nundiat winangaan, Saataan ia ruk taau un Iudaas Iskaariot, a natun Simon, kupi in wagu taa Iesu.

³ Iesu i nunurai naa Tamaana ia taar araap taa a dekdek karomi kupi in naagagon a kum utnaa raap mai, ma i nunurai naa i waan paa ut kon God, ma in waan talili balet karom God.

⁴ Io, i tur paa ko ra winangaan, i rakaan wa anuna raa ina maalu baa i burung baat anuna minong mai, i lo paa a taaol ma i do paai uni.

⁵ I labo paa a palaa u ra dis, ma i gi a kum kaki ra nuna kum naat na wawer mai, ma i upa magege diat ma ra taaol baa i do paai uni.

⁶ Baa i waan karom Simon Petero, Petero i piri taana naa, “Aai, Tadaaru, ui maa un gi a ru kaking?”

⁷ Iesu i baalui naa, “A utnaa mi iaau paami pa u nunurai, iaku namur un nunurai.”

⁸ Petero i piri naa, “Koku! Koku u gi a ru kaking.” Iesu i baalui naa, “Baa pang gi a ru kakim, ui wakir raa kon iaau.”

⁹ Simon Petero i baalui naa, “Tadaaru, baa un gi a ru kaking, koina baa un gi utkaai a ru limaang ma ra in loring!”

¹⁰ Iesu i piri taana naa, “Ia baa ia rariu paa, a panina raap ia gomgom, din gi taa maku a ru kakina. Muaat, muaat aa gomgom, iaku wakir muaat raap.”

¹¹ Iesu ia nunura ia baa in wagu taai, maa ia a kabina baa i piri naa, “wakir muaat raap muaat gomgom.”

¹² Baa ia gi taa a kum kakindiat, i ung paa balet anuna ina maalu baa i rakaan wai, i ki ma i tiri diat naa, “Muaat nunura ut a utnaa mi iaau paami un muaat?”

¹³ Muaat waatung iaau baa ‘Tena Wawer’ ma ‘Tadaaru’. I takado ut anumuaat wawaatung, a iaang ut maa.

¹⁴ Iaau anumuaat Tadaaru ma Tena Wawer, iaau aa gi taa a kum kakimuaat, i koina kupi muaat kaai muaat a laana gi wetwetalaai a kum kakimuaat.

¹⁵ Iaau aa paam taa a walawalar mi karom muaat, i koina kupi muaat kaai muaat a paami lenmi iaau paami.

¹⁶ Iaau pir a lingtatuna taa muaat, a tultul pa i ngaala taa ra nuna tadaaru. Ma ia baa di tultulai pa i ngaala taan ia baa i wetulaa.

¹⁷ Baa muaat nunura a kum utnaa mi iaau pir taai taa muaat, ma muaat a paam diat, muaat a daan.

¹⁸ “Pa iaau pirpir un muaat raap, iaau nunura diat ut baa iaau pilak pa diat. Iaku din paam ot paa ut a utnaa baa di aa timu taai u ra Buk Taabu

naa, ‘A muaana baa mir wangaan ungaai mai, in tapuku taau balet un iaau, ma in paa gulgul iaau.’

Kele 41:9

¹⁹ Iaau wapua muga ta muaat u ra utnaa mi baa in waan paat, kupi baa ia waan paat, muaat a nurnur baa iaau, iaau ut maa.

²⁰ Iaau pir a lingtatuna taa muaat, baa te i gaaia paa te baa iaau tula wai, i gaaia pa iaau ut. Ma te baa i gaaia pa iaau, i gaaia pa ia utkaai baa i tula wa iaau urin.”

Iesu i pirpir un ia baa in wagu taai

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

²¹ Baa Iesu ia pir taai lenmi, i kariaana a ngaala na mawaat u ra niono, ma i pir apuaanai naa, “Iaau pir a lingtatuna taa muaat, raa kon muaat in wagu ta iaau.”

²² A kum naat na wawer diat babo wetwetalaai diat, iaku pa diat nunurai naa woi kon diat maa i pir a pirpir mi uni.

²³ Raa naat na wawer i ki marawaai taau karom Iesu. A naat na wawer mi Iesu i nemnem aakiti.

²⁴ Simon Petero i pet kilang paa a naat na wawer maa kupi in tiri Iesu naa, “Woi kon daat maa i pir a pirpir mi uni?”

²⁵ A naat na wawer maa i malaau karom Iesu ma i tiri naa, “Tadaaru, woi kon miaat maa u pir a pirpir maa uni?”

²⁶ Iesu i baalui naa, “Ia baa ang puk paa a pakaana bred u ra dis ma ang taari taana, ia ut maa.” Io, i puk paa a pakaana bred, ma i taari karom Iudaas Iskaariot, natun Simon.

²⁷ Baa Iudaas i rakaan paa a bred kon Iesu, Saataan i ruk taau maut u ra in balaana. Iesu

i piri taan Iudaas naa, “A utnaa baa u nem na paami un paam gagaai.”

²⁸ Iaku pa te kon diat baa diat ki ungaai u ra winangaan i nunurai naa aawa kabina baa Iesu i piri lenmaa karomi.

²⁹ Kabina baa Iudaas i laana baboura anundiat maani, raa kum naat na wawer diat nuki naa Iesu i wapuai kupi in kul ta utnaa diat iba kupi u ra lukaara. Raa kum naat na wawer kaai diat nuki naa Iesu i wapuai kupi in tabaara a kum iba na taara ma ta utnaa.

³⁰ Baa Iudaas ia rakaan paa a pakaana bred, i pari paa maut. Maa ia marum.

A matakina naagagon

³¹ Baa Iudaas ia waan paa, Iesu i piri taan diat naa, “Mi din maar a Natu ra Muaana, ma God kaai in lo a minamaar uni.

³² Baa God in lo a minamaar uni, God kaai in taar a minamaar karom Natu ra Muaana. Mi God in taari taana.

³³ “A kum teptepaang, mi pang ki iwan ma karom muaat. Muaat a baatbaat kup iaau. Welaar ma iaau aa pir taai taa ra kum te Iudaia, mi ang piri bulung taa muaat naa, ‘Pa muaat a waan laar paai u ra taamaan baa ang waan iaai.’

³⁴ Mi iaau taar a matakina naagagon karom muaat naa, muaat a maari wetwetalaai muaat. Welaar ma iaau maari muaat, muaat kaai muaat a maari wetwetalaai muaat.

³⁵ Baa muaat maari wetwetalaai muaat, a taara raap diat a nunurai naa muaat anung kum naat na wawer.”

*Iesu i pirpir muga un Petero baa in weoro koni
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)*

³⁶ Simon Petero i tiri naa, “Tadaaru, un waan uwaai?” Iesu i baalui naa, “A taamaan baa ang waan kupi, pa un waan laar paai iaai mi, iaku namur un murmur iaau.”

³⁷ Petero i piri taana naa, “Tadaaru, aawa kabina baa pang murmur ui mi? Pa iaau burut baa ang maat un ui.”

³⁸ Iesu i baalui naa, “Lelawaai, a lingtatuna ut maa u piri naa un maat un iaau? Iaau pir a lingtatuna taam, baa a kareke pa in kurkurekatuk utbaai, un weoro tula pakaan naa pa u nunura iaau.”

14

Iesu ia a aakapi

¹ Iesu i piri taan diat naa, “Koku i laklagon a nuknukimuaat, muaat a nurnur un God, ma muaat a nurnur kaai un iaau.

² Mongoro na kukur ra ruma u ra ruma anun Tamaang. Baa pate, ang wapua muaat utkaai uni. Io, mi ang waan kupi ang waninaar taa a pakaana kup muaat.

³ Baa iaau aa waninaar taa a pakaana kup muaat, ang waan talili balet, ma ang ben pa muaat karom iaau, kupi muaat kaai muaat a ki u ra taamaan baa iaau ki iaai.

⁴ Muaat nunura ut aakapi kup a taamaan baa ang waan kupi.”

⁵ Tomaas i piri taana naa, “Tadaaru, pa miaat nunura a taamaan baa un waan kupi, ma miaat a nunura lelawaai a aakapi kupi?”

⁶ Iesu i baalui naa, “Iaau a aakapi, ma iaau a lingtatuna, ma iaau a lalaaun. Pa te in waan karom Tamaang un ta aakapi ingen, un iaau ku.

⁷ Baa muaat nunura mulu iaau, muaat a nunura kaai Tamaang. Io, mi muaat aa nunurai, ma muaat aa baboi.”

⁸ Pilipo i piri taana naa, “Tadaaru, un waiaa taa Tamaam karom miaat, bi ku ia maa miaat nemi.”

⁹ Iesu i baalui naa, “Pilipo, iaau aa ki iwan ungaai ma muaat, ma pa u nunura iaau utbaai? Ia baa i babo iaau, ia babo taa Tamaang. Aawa kabina u piri naa ang waiaa taa Tamaang karom muaat?

¹⁰ Pa u nurnur naa iaau ki un Tamaang, ma Tamaang i ki un iaau? A kum pirpir baa iaau piri taa muaat, wakir anung. Tamaang baa i ki un iaau i paam anuna pinapaam.

¹¹ Muaat a nurnur un iaau baa iaau piri naa iaau ki un Tamaang, ma Tamaang i ki un iaau. Baa pa muaat nurnur u ra nung pirpir, muaat a nurnur ku un iaau kabina u ra kum utnaa na kakaian baa iaau paami.

¹² “Iaau pir a lingtatuna taa muaat, ia baa i nurnur un iaau, in paam a kum utnaa welaar ma iaau laana paami, ma in paam a kum ngaala na pinapaam taa ra kum pinapaam iaau aa paam taai, kabina maa ang waan karom Tamaang.

¹³ Ma a kum utnaa raap baa muaat aaring i u ra iaang, ang paam ot paai, kupi Tamaana in lo a minamaar un Natuna.

¹⁴ Baa muaat aaring kup ta utnaa u ra iaang, ang paam ot paai.

Iesu i piri naa in tula pari wa a Takado na Nion

15 “Baa muaat maari iaau, muaat a taraam u ra nung kum wetulaa.

16 Ma ang aaring Tamaang, ma in tula wa bulung a Tena Wewaraaut karom muaat, kupi in ki takum karom muaat, a Takado na Nion, ia baa in wapuaana a lingtatuna.

17 A taara ko ra rakrakaan buaal pain diat a nemi, kabina pa diat a babo lelei ma pa diat a nunurai. Iaku muaat, muaat nunura a Tena Wewaraaut maa kabina i ki ungaai ma muaat ma in ki un muaat.

18 Baa ang waan kon muaat, pa muaat a ki na naat na walaa, ang waan talili balet ku karom muaat.

19 “Pa in welwelik ma, baa a taara ko ra rakrakaan buaal pa diat a babo iaau ma. Iaku muaat, muaat a babo iaau. Kabina baa iaau lalaaun, muaat kaai muaat a lalaaun.

20 Baa a bung maa in waan paat, muaat a nunurai naa iaau ki un Tamaang, ma muaat kaai muaat ki un iaau, ma iaau ki un muaat.

21 Ia baa i paam akoto anung kum wetulaa ma i taraam uni, ia maa i maari iaau. Ma Tamaang in maari, ma iaau kaai ang maari, ma ang waiaa iaau karomi.”

22 Iudaas (wakir Iudaas Iskaariot) i piri taan Iesu naa, “Tadaaru, aawa kabina baa un waiaa ta ui ku karom miaat, ma wakir karom a taara u ra rakrakaan buaal?”

23 Iesu i baalui naa, “Baa te i maari iaau, in taraam u ra nung kum wawer. Io, Tamaang in maari, ma mir ma Tamaang mir a waan karomi, ma mir a ki ungaai mai.

²⁴ Ia baa pa i maari iaau, pa in taraam u ra nung kum wawer. Ma a kum pirpir baa muaat walangoroi wakir anung, anun Tamaang, ia baa i tula wa iaau urin.

²⁵ “Iaau pir a kum utnaa mi taa muaat baa iaau ki utbaai karom muaat.

²⁶ A Tena Wewaraaut, a Takado na Nion, baa Tamaang in tula wai u ra iaang, in wer muaat u ra kum utnaa raap, ma in wanuk taa balet a kum utnaa baa iaau aa pir taai taa muaat.

²⁷ Iaau taar taa a maalmaal karom muaat, anung maalmaal maa iaau tabaara muaat mai. Pa iaau tabaara muaat welaar ma ra rakrakaan buaal i wetabaar. Koku i laklagon a nuknukimuaat, ma koku muaat burut.

²⁸ Muaat aa walangoro taai baa iaau aa pir taai taa muaat naa, ‘Ang waan paa ma ang waan talili balet karom muaat.’ Baa muaat maari iaau, io, muaat a gaaia, maa ang waan karom Tamaang, maa ia i ngaala taang.

²⁹ Iaau aa wapua amuga ta muaat u ra kum utnaa baa namur in waan paat, ma baa ia waan paat, muaat a nurnur.

³⁰ “Pang pirpir liklik ma karom muaat, kabina a tadaaru i ra rakrakaan buaal marawaai ma in waan paat. Pa ta dekdekina kupi in uwia pa iaau mai,

³¹ iaku ang paam ot raap paa ut a kum utnaa baa Tamaang i tula wa iaau kupi ang paami, kupi a rakrakaan buaal in nunurai naa iaau maari Tamaang. Muaat tur ma daat a waan.”

15

Iesu ut in diwaai na waain

¹ Iesu i piri naa, “Iaau in diwaai na waain lingtatuna, ma Tamaang a tena baboura u ra wanua na waain.

² I bur kutu wa a kum gagagaang baa pa diat wa, ma i wagogom diat baa diat wa, kupi diat a wa mongmongoro na waindiat.

³ Muaat aa gomgom kabina u ra pirpir baa iaau aa pir taai taa muaat.

⁴ Muaat a lalaaun un iaau, ma iaau ang lalaaun un muaat. Welaar ma ra gagaana waain pa in wa biao ku baa pa i paraap u ra in diwaaina, lenkaai maa karom muaat, pa muaat a wa baa pa muaat lalaaun un iaau.

⁵ “Iaau ut in diwaai na waain, ma muaat a kum gagagaang. Ia baa i lalaaun un iaau, ma iaau lalaaun uni, in wa mongoro na waina. Iaku baa muaat lalaaun ingen kon iaau, pa muaat a pet laar paa ta utnaa.

⁶ Baa te pa i lalaaun un iaau, in welaar ma ra kum maraang na gagaana diwaai, baa din ong wa diat. Din ung ungaai diat, ma din ong ta diat u ra nguan, kupi diat a kupkup matira.

⁷ Baa muaat lalaaun un iaau, ma anung pirpir in lalaaun un muaat, io, baa muaat a aaring iaau kup ta utnaa muaat nemi, din taari ut taa muaat.

⁸ “Tamaang in lo a minamaar baa muaat wa mongoro na waimuaat, ma a waimuaat in waiaai naa muaat anung kum naat na wawer lingtatuna.

⁹ Welaar ma Tamaang i maari iaau, iaau kaai iaau maari muaat. Muaat a lalaaun u ra nung maarmaari.

¹⁰ Baa muaat taraam u ra nung kum wetulaa, muaat a lalaaun u ra nung maarmaari, welaar

ma iaau, iaau taraam u ra kum wetulaa anun Tamaang, ma iaau lalaaun u ra nuna maarmaari.

¹¹ “Iaau pir a kum pirpir mi taa muaat, kupi anung gaaia in ki un muaat, ma anumuaat gaaia in teng u ra numuaat lalaaun.

¹² Bi ia anung wetulaa karom muaat naa, muaat a maari wetwetalaai muaat, welaar ma iaau maari muaat.

¹³ Baa te i ung wa anuna lalaaun kupi in maat u ra kum teptepaana, anuna maarmaari i ngaala aakit. Pa ta maarmaari anun te i welaar mai.

¹⁴ Io, muaat a kum teptepaang baa muaat taraam u ra nung kum wetulaa.

¹⁵ Pang waatung muaat balet ma naa a kum tultul, maa a tultul pa i nunura a utnaa baa anuna tadaaru i paami. Iaku iaau waatung muaat naa a kum teptepaang, maa iaau aa pir araap taa a kum utnaa taa muaat baa iaau walangoroi kon Tamaang.

¹⁶ Wakir muaat pilak pa iaau, iaau ut iaau pilak pa muaat. Ma iaau tula wa muaat kupi muaat a waan ma muaat a wa a waimuaat, ma a waimuaat in ki takum. Ma Tamaang in tabaara muaat ma ra kum utnaa raap muaat aaring kupi u ra iaang.

¹⁷ Muaat a maari wetwetalaai muaat. Bi ia anung wetulaa karom muaat.

A taara ko ra rakrakaan buaal diat a milikuaana muaat

¹⁸ “Baa a taara ko ra rakrakaan buaal diat a milikuaana muaat, muaat a nuk paai baa diat aa milikuaana muga ta iaau.

19 Baa muaat anu ra rakrakaan buaal, io, a rakrakaan buaal in maari muaat welaar ma muaat anuna. Iaku muaat wakir anu ra rakrakaan buaal, maa iaau aa pilak pa muaat koni. Bi ia a kabina baa i milikuaana muaat.

20 Muaat a nuk paa a pirpir baa iaau aa pir taai taa muaat lenbi, 'A tultul pa i ngaala taa ra nuna tadaaru.' Baa diat baanaakaka iaau, diat a baanaakaka muaat kaai. Baa diat taraam u ra nung pirpir, diat a taraam kaai u ra numuaat pirpir.

21 Diat a baanaakaka muaat kabina u ra iaang, maa pa diat nunura ia baa i tula wa iaau urin.

22 "Baa gun pang waan paat ma pang pirpir karom diat, io, pa din takuna diat u ra nundiat kum aakaina mangamangaan, ma diat a laangalaanga. Iaku mi, pa nundiat ta pirpir kupi diat a pir baat diat mai ko ra nundiat aakaina mangamangaan.

23 Ia baa i milikuaana iaau, i milikuaana utkaai Tamaang.

24 Baa gun pa iaau paam taa a kum utnaa na kakaian naan diat baa pain te in paam laar paai, pa din takuna diat u ra nundiat kum aakaina mangamangaan ma diat a laangalaanga. Ma mi, diat aa babo taa a kum utnaa na kakaian baa iaau paami, iaku diat milikuaana ut mir raap ma Tamaang.

25 Di paami lenmi, kupi din paam ot paa a pirpir di aa timu taai u ra Buk na Naagagon baa, 'Diat milikuaana iaau, ma pa ta kabina.' *Kele 35:19*

26 "Ang tula wa a Tena Wewaraaut karom muaat kon Tamaang, ia a Takado na Nion baa

in wapuaana a lingtatuna. Baa in waan paat in wewapua un iaau.

²⁷ Ma muaat kaai muaat a wewapua un iaau, kabina muaat ki ungaai ma iaau ko ra turturpaai ra nung pinapaam tuk mi.

16

¹ “Iaau pir a kum utnaa mi taa muaat kupi koku anumuaat nurnur in puka.

² Diat a turbaat muaat ko ra kum ruma na lotu. Namur a pakaana bung in waan paat, baa diat baa diat aak doko muaat, diat a nuki naa diat paam ut a pinapaam anun God.

³ A taara diat a paam a kum utnaa mi karom muaat, kabina maa pa diat nunura mir ma Tamaang.

⁴ Iaau pir taa a kum utnaa mi taa muaat, kupi baa a pakaana bung maa in waan paat, muaat a nunurai naa iaau aa wakatom muga ta muaat uni.

A pinapaam anu ra Takado na Nion

“Pa iaau pir a kum utnaa mi taa muaat u ra turturpaai ra nung pinapaam, kabina maa iaau ki ungaai utbaai ma muaat.

⁵ Io mi, ang waan karom ia baa i tula wa iaau urin. Iaku maa pa te kon muaat i tiri iaau naa, ‘Un waan uwaai?’

⁶ Muaat tapunuk aakit baa iaau pir a kum utnaa mi taa muaat.

⁷ Iaau pir a lingtatuna taa muaat naa, in koina karom muaat baa ang waan. Baa pang waan, a Tena Wewaraaut pa in waan paat karom muaat.

Iaku baa ang waan, io, ang tula wai urin karom muaat.

⁸ “Io, baa in waan paat, in waiaa a taara u ra rakrakaan buaal naa pa diat nunura lele a mangamangaan aakaina, ma ra mangamangaan na takado ma ra naagagon anun God.

⁹ In waiaa diat naa baa pa diat nurnur un iaau, bi ia anundiat aakaina mangamangaan.

¹⁰ Ma in waiaa diat kaai naa iaau ut a kabi ra takado na mangamangaan, maa ang waan karom Tamaang ma pa muaat a babo iaau balet ma.

¹¹ Ma in waiaa diat kaai naa God ia naagagon taa a tadaaru i ra rakrakaan buaal, ma ia uwia paai.

¹² “Mongoro na utnaa baa ang piri taa muaat, iaku pa i tale muaat utbaai kupi muaat a nunura lelei.

¹³ Baa a Takado na Nion baa i wapuaana a lingtatuna in waan paat, in wakaapa muaat u ra kum lingtatuna raap un God. Maa a kum pirpir baa in piri wakir anuna, in pir ku a kum pirpir baa i walangoroi, ma in wapua muaat u ra kum utnaa baa in waan paat namur.

¹⁴ In taar a minamaar karom iaau, baa i lolo paa anung pirpir, ma in wapua muaat uni.

¹⁵ A kum utnaa raap baa anun Tamaang, anung, maa ia kabina baa iaau piri naa a Takado na Nion in lolo paa anung pirpir ma in wapua muaat uni.

A tapunuk ma ra gaai

¹⁶ “Pa in iwan ku, ma pa muaat a babo iaau ma. Ma pa in iwan balet ku, muaat a babo iaau balet.”

¹⁷ Anuna raa kum naat na wawer diat tiri wetwetalaai diat naa, “Aawa kukuraai ra nuna

pirpir mi baa i piri naa, pa in iwan ku ma pa daat a baboi ma, ma pa in iwan balet ku daat a baboi balet? Ma i piri kaai lenbi, ‘Kabina ang waan karom Tamaang’.

¹⁸ Aawa kukuraaina maa i piri naa ‘pa in iwan’? Pa daat nunura a utnaa mi i pirpir uni!”

¹⁹ Iesu i nunurai naa diat nem na tiri, io, i piri karom diat, “Iaau piri naa, ‘Pa in iwan ku baa pa muaat a babo iaau ma, ma pa in iwan balet ku muaat a babo iaau balet.’ Mi ia a pirpir baa muaat tiri wetwetalaai muaat uni?”

²⁰ Iaau pir a lingtatuna taa muaat, muaat a tapunuk ma muaat a taangi, iaku a rakrakaan buaal in gaaia. Muaat a tapunuk, iaku namur din kiaana anumuaat tapunuk ma ra gaaia.

²¹ A tabuan baa i marawaai kupi in babuta, i tapunuk kabina maa i kariaana a ngunungut. Iaku, baa ia babuta paa, i gaaia, maa ia buta taa a naat urin u ra rakrakaan buaal, ma anuna tapunuk i raap.

²² Lenkaai maa karom muaat, mi muaat tapunuk, iaku ang babo muaat balet, ma muaat a gaaia. A mangaana gaaia mi, pa te in pet laar paai kupi in rakaan wai kon muaat.

²³ “U ra bung maa, pa muaat a tiri iaau balet ma un ta utnaa. Iaau pir a lingtatuna taa muaat, Tamaang in tabaara muaat ma ra kum utnaa baa muaat aaring koni u ra iaang.

²⁴ Tuk mi, pa muaat aaring utbaai kup ta utnaa u ra iaang. Iaku namur muaat a aaraaring ma din tabaara muaat, kupi anumuaat gaaia in teng u ra numuaat lalaun.

Iesu i uwia paa a rakrakaan buaal

25 “Iaau pir a kum utnaa mi taa muaat u ra kum pirpir welwelaar, iaku a pakaana bung in waan paat baa pang pirpir balet ma karom muaat ma ra pirpir welwelaar, ang wapua kaapa mulu muaat ma un Tamaang.

26 U ra kum bungbung maa, muaat a aaraaring u ra iaang. Pa iaau piri naa ang aaring Tamaang kupi in waraaut muaat,

27 maa Tamaang ut i maari muaat. I maari muaat kabina muaat maari iaau, ma muaat nurnur baa iaau waan paat kon God.

28 Iaau aa waan paa kon Tamaang, ma iaau waan urin u ra rakrakaan buaal. Ma mi, ang waan ma ko ra rakrakaan buaal, ang waan balet kup Tamaang.”

29 Anuna kum naat na wawer diat piri taana naa, “Mi pa u pirpir ma ma ra pirpir welwelaar, u pirpir kaapa mulu maraagaam.

30 Mi miaat nunurai naa u nunura a kum utnaa raap. Pa u iba kup te in tiri ui ma ta wetiri, maa u aa nunura a nuknukimiaat raap. Mi miaat nurnur maraagaam baa u waan paa ut kon God.”

31 Iesu i piri taan diat naa, “Ni, muaat nurnur maraagaam?

32 A pakaana bung in waan paat, ma mi ia waan paat, baa din lu werweraana wa muaat kon iaau, ma muaat a waan werweraan kup anumuaat kum taamtaamaan, ma iaau maku ang ki. Iaku wakir iaau ku maa ang ki, mir ut ma Tamaang.

33 “Iaau pir a kum pirpir mi taa muaat kupi muaat a lalaaun un iaau, ma muaat a paam akoto a maalmaal. Main u ra rakrakaan buaal, muaat a

kariaana a mawaat. Iaku koku muaat burut, maa iaau aa uwia paa a rakrakaan buaal.”

17

Iesu i aaraaring u ra nuna kum naat na wawer

¹ Baa Iesu ia pir araap wa a kum pirpir mi, i babo tato unaanga u ra maawa, ma i piri naa, “Tamaang, a pakaana bung ia waan paat, un taar a minamaar karom Natum, kupi Natum in taar a minamaar karom ui.

² U taar taa a naagagon taang kup a taara raap, kupi ang taar a lalaaun takum karom diat raap baa u taar ta diat taang.

³ Bi ia a lalaaun takum baa a taara diat a nunura ui, baa ui ku a God lingtatuna, ma diat a nunura kaai Iesu Kaarisito, baa u tula wai urin.

⁴ Iaau aa waiaa taa a minamaarim min u ra rakrakaan buaal, baa iaau paam ot paa a kum pinapaam baa u tula wa iaau mai kupi ang paami.

⁵ Tamaang, mi un taar a minamaar taang, baa ang ki ungaai balet ma ui. A minamaar maa namuga iaau ki uni ungaai ma ui, baa pa di waki utbaai a rakrakaan buaal.

⁶ “Diat baa u aa pilak pa diat ko ra rakrakaan buaal, ma u taar ta diat taang, iaau aa pir waiaa ta ui taan diat. Diat anum ma u taar ta diat taang, ma diat aa taraam u ra num kum pirpir.

⁷ Mi diat aa nunurai naa a kum pirpir raap u taar taai taang, i waan paat lingtatuna paa ut kon ui.

⁸ Iaau aa wapua ta diat u ra kum pirpir u taar taai taang, ma diat aa taraam uni. Ma diat

nunurai naa iaau waan paa ut kon ui, ma diat aa nurnur baa ui ut u tula wa iaau urin.

⁹ “Mi iaau aaraaring un diat. Wakir iaau aaraaring u ra taara ko ra rakrakaan buaal, iaku iaau aaraaring un diat baa u taar ta diat taang, kabina maa diat anum.

¹⁰ Diat baa anung, diat anum utkaai, ma diat baa anum, diat anung utkaai. Ma din babo anung minamaar un diat.

¹¹ Mi ang waan karom ui, pang ki iwan balet ma u ra rakrakaan buaal, iaku diat, kuri utbaai diat u ra rakrakaan buaal. Tamaang u gomgom aakit, un baboura baat diat ma ra dekdek i ra iaam, a iaam baa u taar taai taang, kupi diat a raa ku, welaar ma ui ma iaau, daar raa ku.

¹² Baa iaau ki ungaai ma diat, iaau baboura baat diat ma ra dekdek i ra iaam, a iaam baa u taar taai taang. Iaa baboura baat diat, ma pa te kon diat i wirua. Raa ot ku in wirua, Iudaas, ia baa a nату ra winirua takum. Lenmaa, a pirpir di aa timu taai u ra Buk Taabu in waan paat lingtatuna.

¹³ “Mi ang waan karom ui, iaku iaau pir a kum pirpir mi baa iaau ki utbaai main u ra rakrakaan buaal, kupi anung ngaala na gaaia in wateng anundiat lalaan.

¹⁴ Iaa aa pir taa anum kum pirpir taan diat, ma a rakrakaan buaal i milikuaana diat, kabina wakir balet ma diat taanga min u ra rakrakaan buaal, welaar ma iaau kaai, wakir iaau taanga min u ra rakrakaan buaal.

¹⁵ Pa iaau aaring ui kupi un rakaan wa diat ko ra rakrakaan buaal, pate. Iaku iaau aaring ui kupi un baboura baat diat ko ra Tena Aakaina.

¹⁶ Wakir iaau taanga min u ra rakrakaan buaal, io, diat kaai wakir diat taanga min u ra rakrakaan buaal.

¹⁷ Anum pirpir i lingtatuna. Un wagomgom diat ma ra num lingtatuna na pirpir kupi diat anum taara mulu.

¹⁸ Welaar ma u tula wa iaau urin u ra rakrakaan buaal, lenkaai maa iaau tula wa diat u ra rakrakaan buaal.

¹⁹ Iaau taar ta iaau taam, kupi diat kaai diat a gomgom ma ra num lingtatuna na pirpir kupi diat anum taara mulu.

²⁰ “Wakir iaau aaraaring ku un diat, iaau aaraaring utkaai un diat baa namur diat a nurnur un iaau, baa a kum tena nurnur diat a wewapua un iaau.

²¹ Iaau aaraaring baa diat raap baa diat nurnur un iaau, diat a raa ku. Tamaang, welaar ma u ki un iaau ma iaau ki un ui, i koina baa diat ma daar, daat a raa ku, kupi a taara u ra rakrakaan buaal diat a nurnur naa u tula wa iaau urin.

²² Iaau taar taa a minamaar taan diat, a minamaar baa u taar taai taang, kupi diat a raa ku, welaar ma daar, daar raa ku.

²³ Iaau ki un diat, ma ui kaai u ki un iaau, kupi diat a raa maku, kupi a taara u ra rakrakaan buaal diat a nunurai kaai naa u tula wa iaau urin, ma diat a nunurai naa u maari diat welaar ma u maari iaau.

²⁴ “Tamaang, iaau nemi naa diat baa u aa taar ta diat taang, diat a ki ungaai ma iaau u ra taamaan baa ang ki iaai, kupi diat a babo anung minamaar, a minamaar u taar taai taang, kabina u maari iaau namuga utbaai baa pa di waki utbaai a rakrakaan buaal.

²⁵ Tamaang, ui a Tena Takado, a taara u ra rakrakaan buaal pa diat nunura ui, iaku iaau, iaau nunura ui, ma anung taara na wawer diat nunurai naa u tula wa iaau urin.

²⁶ Iaau aa pir waiaa ta ui karom diat, ma pang ngo ma ra wewapua karom diat, kupi diat a nunura ui, ma a maarmaari baa u maari iaau mai, in ki karom diat ma iaau ang ki un diat.”

18

Diat baat kup Iesu

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Baa Iesu ia aaraaring paa, i ben paa anuna kum naat na wawer, ma diat waan bolo u ra naat na daanim Kedron. Baa diat waan bolo, diat waan ruk un raa wanua na diwaai na oliwa.

² Iudaas, ia baa i wagu taa Iesu, i nunura a wanua maa, kabina mongoro na pakaan Iesu ma ra nuna kum naat na wawer diat laana waan ungaai iaai.

³ Io, Iudaas i muga paa a kum tena wineium anu ra taara Rom, ma ra kum tena baboura ko ra ruma na wetabaar. A kum ngaala na tena wetabaar ma ra kum Parisaasio diat tula wa diat. Diat lo a kum utnaa na wineium, a kum laam ma ra kum utnaa baa i kup baa diat ulu aara diat mai.

⁴ Iaku Iesu ia nunura a kum utnaa raap baa in waan paat karomi, io, i waan karom diat ma i tiri diat naa, “Woi maa muaat baat kupi?”

⁵ Diat baalui naa, “Iesu a te Naasaret.” Iesu i piri naa, “Mi ut iaau.” Ma Iudaas, a tena wawagu kuraa ut i tur ungaai ma diat.

⁶ Baa Iesu i wapua diat naa, “Mi ut iaau,” diat ki wewa unamur, ma diat katuk unapia.

⁷ Iesu i tiri diat balet naa, “Woi maa muaat baat kupi?” Diat baalui naa, “Iesu a te Naasaret.”

⁸ Iesu i baalu diat naa, “Iaau aa pir taai taa muaat naa, mi ut iaau. Baa muaat baat ut kup iaau, io, muaat a maadek wa diat bi diat a waan.”

⁹ Baa Iesu i piri lenmi di paam ot paa a pirpir baa ia pir taai naa, “Tamaang, diat raap baa u taar ta diat taang, pa te kon diat i wirua.”

¹⁰ Simon Petero i lo ut anuna in liwan na wineium. I aalum paai ma i pakaat kutu wa ina ot na talingaan Maalko. Maalko, ia raa tultul anu ra mukmuga na tena wetabaar karom God.

¹¹ Iesu i piri taan Petero naa, “Waruk balet anum in liwan u ra baana. Lelawaai, pang paam ot paa a pinapaam baa Tamaang i taar taai taang?”

Diat ben paa Iesu karom Aanaas

¹² A kum tena wineium taangirong Rom ungaai ma ra nundiat mukmuga, ma ra kum tena baboura ko ra ruma na wetabaar anu ra taara Iudaia, diat paam akoto paa Iesu, ma diat wi paa a ru limaana.

¹³ Ma diat ben mugai karom Aanaas, ia baa diaar nimuna ma Kaaiapaas, a mukmuga na tena wetabaar karom God u ra kilaala maa.*

¹⁴ Kaaiapaas, ia baa i piri karom a kum te Iudaia naa i koina baa te in maat baat a taara raap.

* **18:13:** Aanaas ma Kaaiapaas, diaar raap di waatung diaar naa a mukmuga na tena wetabaar karom God.

A mugaana weoro anun Petero

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Simon Petero ma raa naat na wawer kaai diaar murmur Iesu. Ma a mukmuga na tena wetabaar i nunura wakaak a naat na wawer baa diaar weur ma Petero. A naat maa i ruk ungaai ma Iesu unaanga u ra pakaana anu ra tena wetabaar maa.

¹⁶ Petero kuraa utbaai i turtur nataamaan naa ra bonanaaka. Io, a naat na wawer baa a mukmuga i nunurai, i waan talili balet, ma i pipir karom a tauraara baa i baboura a bonanaaka, kupi in paapa aara paa Petero.

¹⁷ A tauraara baa i baboura a bonanaaka i tiri Petero naa, “Aai, ui kaai raa naat na wawer anu ra muaana mi, ni?” Petero i baalui naa, “Pate, iaau pate.”

¹⁸ A bung na marum maa i madiring aakit. Io, a kum tultul ma ra kum tena baboura ko ra ruma na wetabaar diat wakaa paa a nguan, diat tur lili paai ma diat maniri. Petero kaai i tur ungaai ma diat ma i manir.

Iesu i tur namataan Aanaas

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

¹⁹ Aanaas, a mukmuga na tena wetabaar karom God i tiri Iesu u ra nuna kum naat na wawer, ma u ra kum wawer i wer a taara uni.

²⁰ Iesu i baalui naa, “Iaau aa pipipir kaapa namataa ra taara raap, ma iaau laana wer diat u ra kum ruma na lotu ma u ra ruma na wetabaar baa a taara Iudaia diat laana waan ungaai iaai. Pa iaau wapua ino ta diat un ta utnaa.

²¹ Aawa kabina baa u tiri iaau? Un tiri a taara baa diat laana walangoro iaau. Diat maa, diat nunura a kum utnaa baa iaau pipipir uni.”

22 Baa Iesu ia pir taai lenmaa, raa ko ra kum tena baboura i paar a mataana, ma i piri taana naa, “Aawa kabina baa u baalu a pirpir anu ra mukmuga na tena wetabaar lenmaa?”

23 Iesu i baalui naa, “Baa iaau aa waatung taa ta utnaa i raara, un pir akaapai karom a taara raap bi. Iaku baa a utnaa mi iaau piri i lingtatuna ut, aawa kabina baa u paar a mataang?”

24 Baa pa te utbaai i palaa a winiwi ko ra ru limaana, Aanaas i tula wai karom Kaaiapaas, ia kaai a mukmuga na tena wetabaar karom God.

Petero i weoro balet kon Iesu
(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

25 Baa Petero kuraa utbaai i manmanir, diat tiri naa, “Aai, ui kaai raa ko ra nuna kum naat na wawer, ni?” Petero i weoro, i piri naa, “Pate, iaau pate.”

26 Raa tultul anu ra mukmuga na tena wetabaar, a kakun ia baa Petero i pakaat kutu wa in talingaana, i piri naa, “Naapi ui ut duk, maa iaau babo ungaai ta mur ma Iesu inaanga u ra wanua na diwaai na oliwa?”

27 Petero i weoro balet naa, “Pate.” U ra pakaana bung ut maa, a kareke i kurkurekatuk.

Iesu i tur namataan Pilaato
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

28 U ra malaana kinalik, di ben paa Iesu ko ra ruma anun Kaaiapaas kup a ngaala na ruma anun Pilaato, raa mukmuga ko ra mataanitu Rom. A kum te Iudaia pa diat nem na ruk u ra nuna ruma, maa diat aa wagogom pa diat kupi diat a wangaan u ra lukaara na waan likaai. Maa

i taabu baa diat a ruk karom te baa wakir a te Iudaia.

²⁹ Io, Pilaato i pari karom diat ma i tiri diat naa, “Aawa maa muaat takuna a muaana mi uni?”

³⁰ Ma diat baalui naa, “Baa a muaana mi pa i paam ta niraara, pain miaat a taar taai taam kupi un naagagoni.”

³¹ Pilaato i piri karom diat naa, “Muaat a ben paai, ma muaat ut muaat a naagagoni welaar ma anumuaat naagagon.” A kum te Iudaia diat piri taana naa, “Pa miaat paam akoto a naagagon kupi miaat a aak doko te.”

³² A utnaa mi i waan paat kupi din paam ot paa a pirpir anun Iesu, baa ia pir muga taai u ra nuna minaat.

³³ Io, namur Pilaato i ruk balet, ma i wataa paa Iesu, ma i tiri naa, “Ui maa a king anu ra taara Iudaia?”

³⁴ Iesu i baalui balet ku ma ra wetiri naa, “Lelawaai, ui ut u waatung iaau lenmaa, baa diat wapua ta ui ku un iaau?”

³⁵ Pilaato i baalu Iesu naa, “Wakir iaau a te Iudaia. Anum taara ut ma ra kum ngaala na tena wetabaar karom God, diat ut maa diat taar ta ui taang kupi ang naagagon ui. Aawa maa u paam taai?”

³⁶ Iesu i baalu Pilaato naa, “Anung mataanitu wakir taanga min u ra rakrakaan buaal. Baa gun anung mataanitu taanga min u ra rakrakaan buaal, anung kum tultul diat a weium baat iaau ko ra naagagon anu ra taara Iudaia. Iaku anung mataanitu wakir taanga min.”

³⁷ Io, Pilaato i tiri, “I lingtatuna ut, ui maa a king?” Iesu i baalui naa, “I lingtatuna ut maa u

piri naa iaau a king. Di buta iaau, ma iaau waan paat min u ra rakaraan buaal, kupi ang wewapua u ra lingtatuna. Diat raap baa diat murmur a lingtatuna, diat walangoro in ingaang.”

³⁸ Ma Pilaato i tiri Iesu naa, “Aawa maa a lingtatuna?”

*Di mulaaot wa Iesu kupi din aak waati u ra bolo
(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)*

Baa Pilaato ia tiri taai lenmi, i pari balet karom a taara Iudaia. I piri taan diat naa, “Pa iaau tiri baraata paa anuna ta niraara.

³⁹ Iaku, raa mangamangaan iaau laana paami karom muaat, u ra kum kilakilaala raap u ra kum lukaara na waan likaai, iaau laana palaa wa raa karabus karom muaat. Lelawaai, muaat nemi naa ang palaa wa a ‘king anu ra taara Iudaia’ karom muaat?”

⁴⁰ Diat baalui ma ra ngaala na ingaandiat naa, “Koku! Pa miaat nem Iesu. Palaa wa Baaraabaas!” Baaraabaas ia a ngaala na tena aakaina.

19

¹ Io, Pilaato i wetulaa kupi diat a ben ingen paa Iesu ma din ramiai ma ra in aaru na wineium.

² A kum tena wineium diat limaai paa in aaru i taar laklakono ma diat ung taai u ra in lorina welaar ma ra in kaaeng, ma diat wamong taai ma ra in taar na maalu.*

* **19:2:** In kaaeng ma ra in taar na maalu diaar babo welaar ma ra minong anu ra king.

³ Diat waanwaan karomi, ma diat piri karomi naa, “Ui maa a king anu ra taara Iudaia!” Ma diat paarpaar a mataana.

⁴ Pilaato i pari balet ma i piri taan diat naa, “Muaat baboi, mi iaau ben apari taai namataa-muaat, kupi muaat a nunurai naa, pa iaau baat paa anuna ta niraara.”

⁵ Baa Iesu i pari, di aa waruk taa in aaru i taar laklakono u ra in lorina, ma di aa wamong taai ma ra in taar na maalu. Pilaato i piri taan diat naa, “Muaat babo a muaana bi!”

⁶ Baa a kum ngaala na tena wetabaar karom God, ma ra kum tena baboura ko ra ruma na wetabaar diat babo Iesu, diat piri ma ra ngaala na ingaandiat naa, “Aak waati u ra bolo! Aak waati u ra bolo!” Pilaato i piri balet taan diat naa, “Muaat a ben paai, kupi muaat ut muaat a aak waati u ra bolo. Pa iaau baat paa anuna ta niraara.”

⁷ A kum te Iudaia diat baalui naa, “Anumiaat naagagon i lenbi, din aak dokoi, kabina i piri naa ia a Natun God.”

⁸ Baa Pilaato i walangoro a pirpir mi, i burut aakit.

⁹ I ruk balet unaruma, ma i tiri Iesu naa, “Ui taangawaai ui?” Iaku maa Iesu pa i baalui.

¹⁰ Pilaato i piri taana naa, “Aawa kabina maa pa u baalu iaau? Pa u nunurai naa iaau paam akoto a naagagon kupi ang walaangalaanga wa ui, baa ang aak waat ui u ra bolo?”

¹¹ Iesu i baalu Pilaato naa, “Ui pa ta dekdekim un iaau, baa God pa in taar taa a naagagon taam taanginaanga nate. Iaku mi, ia baa i taar ta iaau

taam kupi un naagagon iaau, anuna aakaina in aaka aakit taam.”

¹² Baa Iesu i pir taai lenmaa, Pilaato i walaari kupi in walaangalaanga wai. Iaku a kum te Iudaia diat pirpir dekdek karomi naa, “Baa un palaa wai, pa mur tepaana ma ma ra Kaaisaar! Maa te baa i kabaanga paai naa ia a king, i bubur a naagagon anu ra Kaaisaar.”†

¹³ Baa Pilaato i walangoro a kum pirpir mi, i ben apari paa Iesu unataamaan. Namur Pilaato i ki taau u ra kiki na naagagon u ra pakaana di waatungi u ra pirpir Ebraaio ma Gabaata, a kukuraaina naa di ung baat a pia ma ra kum waatwaat.

¹⁴ Baa in mage i aaklakua, Pilaato i piri taa ra taara Iudaia naa, “Muaat baboi, anumuaat king bari ia.” A utnaa mi i waan paat u ra bung namuga taa ra bung na lukaara na waan likaai.

¹⁵ A taara Iudaia diat baalui ku ma ra ngaala na ingaandiat naa, “Aak dokoi! Aak dokoi! Aak waati u ra bolo!” Pilaato i tiri diat naa, “Muaat nemi naa ang aak waat anumuaat king u ra bolo?” A kum ngaala na tena wetabaar karom God diat baalui naa, “Kaaisaar ot ku maa anumiaat king!”

¹⁶ Io, Pilaato i taar taa Iesu karom a kum tena wineium, kupi diat a aak waati u ra bolo. Ma diat ben paa Iesu.

*Di aak waat Iesu u ra bolo
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)*

† **19:12:** Kaaisaar ia a king anu ra mataanitu Rom, Pilaato i papaam ku natudaangi ra Kaaisaar.

17 Io, Iesu i pari, i puak paa anuna bolo ma i waan kup a taamaan di waatungi ma “Pia na Lor,” ma u ra pirpir Ebraaio di waatungi naa Golgotaa.

18 Io, matira, diat aak waati u ra bolo. Diat aak waat taa kaai raa ru muaana ungaai mai, u ra ru papaarina, ma Iesu i kete naliwan taan diaar.

19 Ma Pilaato i timu a timtimu kupi din ungi nate u ra bolo. A timtimu maa i lenbi:

IESU A TE NAASARET, A KING ANU RA TAARA
IUDAIA.

20 Mongoro na taara Iudaia diat luk a timtimu mi, maa a wanua baa di aak waat Iesu u ra bolo iaai, i marawaai ku Ierusalem, ma di timu a timtimu mi u ra tula mangaana pirpir, a pirpir Ebraaio, Laatin ma Grik.

21 A kum ngaala na tena wetabaar karom God diat piri taan Pilaato naa, “Koku u timui naa, ‘a King anu ra taara Iudaia’. Un timui ku naa, ‘A muaana mi i piri naa ia a king anu ra taara Iudaia.’ ”

22 Pilaato i baalu diat naa, “A timtimu baa iaau aa timu taai in lenutmaa.”

23 Baa a kum tena wineium diat aa aak waat taa Iesu u ra bolo, diat lo paa anuna kum maalu baa i burburung baat anuna minong mai, ma diat weraana paai un waat na tiniba, raaraa tena wineium anuna raa tiniba. Diat lo paa kaai anuna ina maalu baa i gopi. Ina maalu maa pa ta ingingit uni, raain kudulaana maalu ku.

24 A kum tena wineium diat pirpir wetwetaai karom diat naa, “Koku daat rabaanai, daat a pilaai laaki kup woi na paan daat in lo paai.” Diat paami lenmaa kupi din paam ot paa a pirpir u ra Buk Taabu. I piri lenbi,

“Diat weraana anung kum maalu un diat,
 ma diat pilaai laaki kupi.” *Kele 22:18*
 Bi ia a kum utnaa baa a kum tena wineium diat
 paami.

²⁵ Naan Iesu i tur marawaai naa ra bolo anun
 Iesu, diat ungaai ma tenawawina, ma Maaria
 kaai a tabuan anun Kilopaas, ma Maaria Maag-
 dalene.

²⁶ Baa Iesu i babo naana diaar tur ungaai ma
 ra naat na wawer baa Iesu i nemnem aakiti, i piri
 taan naana naa, “Naang, baraa ia natumlik.”

²⁷ I piri kaai taa ra naat na wawer maa naa,
 “Baraa ia naam.” Turpaai ut u ra bung maa, a
 naat na wawer mi i ben paa naan Iesu, kupi in ki
 u ra nuna ruma.

Iesu i maat

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Iesu i nunurai naa ia paam raap wa a kum
 utnaa, io, i piri naa, “Iaau maruk.” I piri lenbi
 kupi in paam ot paa a pirpir baa di aa timu taai u
 ra Buk Taabu.

²⁹ Raain palaa na waain baa i matitir i tur
 matira. Diat lo paa raa utnaa baa i laana lo koto a
 polo ma diat puk paai u ra waain maa. Diat ung
 paai u ra in diwaai di waatungi naa ina isop, ma
 diat tulaa tatoi unaanga kup a waan Iesu.

³⁰ Baa Iesu ia dum paa a waain maa, i piri naa,
 “Ia raap.” I lukun pari in lorina, ma i ung wa
 anuna lalaan.

Di go a kabarein Iesu

³¹ A kum te Iudaia diat aaring Pilaato kupi in
 mulaaot baa din raapu bor taa a kum kakinditul,
 kupi ditul a maat gagaa, ma kupi din lo pari wa

a paninditul ko ra tula bolo. A bung maa, a bung namuga taan raa ngaala na Bung Saabaat, ma pa diat nemi naa a paninditul in kete u ra bolo u ra Bung Saabaat.

³² Io, a kum tena wineium diat waan ma diat raapu bor a ru kaki ra mugaana muaana, ma namur raa paan diaar bulung baa di aak waat ungaai ditul ma Iesu un tula bolo.

³³ Iaku baa diat waan karom Iesu, diat baboi baa ia maat, io, pa diat raapu bor ma a ru kakina.

³⁴ Raa tena wineium i go maku a kabarein Iesu ma ra nuna bele, io, a gaap ma ra palaa i talabo pari maut koni.

³⁵ A naat na wawer baa i babo a kum utnaa mi, i wewapua uni kupi muaat kaai muaat a nurnur. A utnaa mi i pirpir uni i lingtatuna, maa ia ut ia nunurai naa i lingtatuna.

³⁶ Di paam a kum utnaa mi kupi din paam ot paa a pirpir baa di aa timu taai u ra Buk Taabu lenbi, "Pa din raapu bor taa ta urina." *Kele 34:20*

³⁷ Di paam ot paa kaai a pirpir na Buk Taabu lenbi, "Diat a bababo ia baa diat go taai." *Saak 12:10*

Di waruk a minaatin Iesu u ra babaang na minaat

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Namur, Iosep a te Aarimaatia i aaring Pilaato kup a minaatin Iesu. Maa ia kaai raa naat na wawer baa i murmur ino ku Iesu, kabina i burutaana raa kum te Iudaia. Ma Pilaato i mulaaot taai kupi in waan ma in palaa pari paa a minaatin Iesu.

³⁹ Nikadimo, ia baa namuga i waan karom Iesu un raa bung na marum, ia kaai i waan paat. I lo a ru mangaana utnaa baa i aangawian wakwakaak, di waatungi ma mira ma aalo. A mawaat indiaar i welaar ma 34 kilogrem.

⁴⁰ Diaar lo paa a minaatin Iesu, diaar pului ma ra kum koina maalu ma ra kum utnaa baa i aangawian, welaar ma ra mangamangaan anu ra taara Iudaia baa diat paampaami u ra kum minaati.

⁴¹ Raa wanua matira marawaai u ra wanua baa di aak waat Iesu u ra bolo iaai, raa matakina babaang na minaati kuraa matira, baa pa di wainep utbaai ta minaati uni.

⁴² Io, diat wainep taa Iesu u ra babaang na minaati maa, maa i marawaai ku, kabina a bung maa a bung na waninaar, a bung namuga taa ra Bung Saabaati anu ra taara Iudaia.

20

A babaang na minaati anun Iesu i pabono (Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ U ra malaana kinalik u ra mugaana bung u ra wik, baa i baboto utbaai, Maaria Maagdalone i waan paat u ra babaang na minaati. I baboi baa di aa wakaraai wa ina ngaala na waat ko ra mataa ra babaang na minaati.

² I welulu karom Simon Petero diaar ma ra naat na wawer baa Iesu i nemnem aakiti, ma i piri taan diaar naa, “Di aa lo wa a Tadaaru ko ra babaang na minaati, ma pa miaati nunurai naa kuraa ma di wainep taai awaai.”

³ Petero diaar ma ra naat na wawer maa, diaar waan kup a babaang na minaat.

⁴ Diaar raap diaar welulu, iaku raa paan diaar i welulu paat muga paa kon Petero naa ra babaang na minaat.

⁵ I pun pari, ma i waawet ma i babo a kum maalu, iaku pa i ruk.

⁶ Baa Simon Petero i waan paat murmur taana, i ruk u ra babaang na minaat, ma i babo maku a kum maalu diat inep matira.

⁷ Iaku ina maalu baa di wi taa in lorin Iesu mai, pa i taana ungaai ma raa kum maalu, di aa pipin taai ma di ung ingen taai ut.

⁸ Io, a naat na wawer baa i muga paat taau naa ra babaang na minaat, ia kaai i ruk. I baboi ma i nurnur.

⁹ Pa diaar kaapa utbaai u ra pirpir na Buk Taabu baa i piri naa Iesu in tur balet ko ra minaat.

¹⁰ Io, a ru naat na wawer diaar waan talili balet kup a taamaan.

*Iesu i waan paat karom Maaria Maagdalone
(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)*

¹¹ Maaria Maagdalone i turtur nataamaan naa ra babaang na minaat ma i taangtaangi. Baa kura utbaai i taangtaangi, i pun pari ma i waawet ruk u ra babaang na minaat.

¹² I babo paa a ru aangelo matira, diaar mong ma ra kum kabaang na maalu, ma diaar ki taau u ra pakaana baa di wainep taa a minaatin Iesu iaai. Raa i ki naululaang, ma raa paan diaar i ki nakakado.

¹³ Diaar tiri naa, “Neling, aawa maa u luani?” I baalu diaar naa, “Diat aa lo ingen wa anung

Tadaaru, ma pa iaau nunurai baa kuraa ma di wainep taai awaai.”

¹⁴ Baa i tapuku i babo paa Iesu kuraa i turtur matira, iaku pa i nunurai naa Iesu ut maa.

¹⁵ Iesu i tiri naa, “Neling, aawa maa u luani? Woi maa u baat kupi?” Maaria i nuki naa a muaana maa ia a tena baboura pinapaam, ma i piri taana naa, “Baa ui maa u lo ingen wa a minaatin Iesu, wapua iaau kuraa u wainep taai awaai, kupi ang waan ma ang lo paai.”

¹⁶ Iesu i piri taana naa, “Maaria!” Maaria i tapuku karomi ma i waatungi ma ra pirpir Ebraaio naa, “Raaboni!” a kukuraaina naa Tena Wawer.

¹⁷ Iesu i piri taana, “Koku u paam a paning, maa pa iaau waan tato utbaai karom Tamaang. Iaku un waan karom a kum tateng liklik, ma un wapua diat naa ang waan unaanga nate karom Tamaang ma Tamaamuaat, karom anung God ma anumuaat God.”

¹⁸ Io, Maaria Maagdalone i waan paa ma i wapua a kum naat na wawer naa, “Iaau aa babo taa a Tadaaru.” Ma i wapua diat kaai u ra kum utnaa baa Iesu ia pir taai taana.

Iesu i waan paat karom anuna kum naat na wawer

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Baa i marum u ra mugaana bung u ra wik, a kum naat na wawer diat ki ungaai, ma diat wawakaai baat pa diat taanga naruma, kabina diat burutaana raa kum te Iudaia. Ma Iesu i waan paat ma i tur naliwan taan diat, ma i piri taan diat naa, “A maalmaal karom muaat.”

²⁰ Baa ia pir taai lenmi, i waiaa taa a ru limaana ma ra kabareina taan diat. A kum naat na wawer diat gaaia aakit baa diat babo a Tadaaru.

²¹ Iesu i piri balet taan diat naa, “A maalmaal karom muaat. Tamaang i tula wa iaau, lenkaai maa iaau tula wa muaat.”

²² Baa ia pir taa a pirpir mi, i ip diat ma ra dadaip na waana, ma i piri taan diat naa, “A Takado na Nion bi, muaat a lo paai.

²³ Baa muaat dumaana wa a kum aakaina mangamangaan anun te, God kaai in una wai koni. Baa pa muaat dumaana wa ta aakaina mangamangaan anun te, God kaai pa in una wa anuna aakaina mangamangaan.”

Iesu diaar ma Tomaas

²⁴ Tomaas, baa di waatungi kaai naa Kaanga, ia raa kon diat a 12 naat na wawer, pa i ki ungaai ma diat baa Iesu i waan paat paa karom diat.

²⁵ A kum naat na wawer diat wapuui naa, “Miaat aa babo taa a Tadaaru!” Tomaas i piri ku taan diat naa, “Baa pang babo a ngaiaa ra nil u ra ru limaana ma pang waruk in kaalkaali na limaang uni, ma pang waruk a limaang u ra ngaiaa ra bele u ra kabareina, iaau pang nurnur.”

²⁶ Baa ia raa wik baati, a kum naat na wawer diat ki ungaai balet naruma, diat ungaai ma Tomaas. Diat wawakaai baat pa diat ut taanga naruma. Iaku Iesu i ruk ma i tur naliwan naan diat, ma i piri taan diat naa, “A maalmaal karom muaat!”

²⁷ Namur i piri taan Tomaas naa, “Waruk in kaalkaali na limaam bin, ma un babo a ru limaang. Tulaa wa a limaam urin, ma un waruk

taai u ra kabareing. Ma koku ma u aalawur nuknuk, un nurnur ku.”

²⁸ Tomaas i piri taana naa, “Anung Tadaaru ma anung God!”

²⁹ Iesu i piri taana naa, “U nurnur maraagaam maa kabina u babo iaau, naka? Diat baa pa diat babo iaau ma diat nurnur ku, diat daan.”

A kabina baa di timu a buk mi

³⁰ Iesu i paam mongoro na wakilang kaai naa ra nuna kum naat na wawer, ma pa di timu diat u ra buk mi.

³¹ Iaku di timu paa ku raa kum utnaa mi, kupi muaat a nurnur baa Iesu ia a Kaarisito, a Natun God. Ma baa muaat nurnur uni, muaat a lalaaun u ra iaana.

21

Iesu i waan paat karom 7 na naat na wawer

¹ Namur, Iesu i waan paat balet karom anuna kum naat na wawer u ra taai kikil Tiberiaas.

² I lenbi: Raa bung Simon Petero ma Tomaas, di waatungi kaai naa Kaanga, ma Natanaael a te Kaana ko ra papaar Gaalilaia, ma a ru natun Sebedaaio, ma raa rudi kaai ko ra kum naat na wawer, diat ki ungaai.

³ Ma Simon Petero i piri taan diat naa, “Ang waan, ang aal bene.” Diat baalui naa, “Daat ungaai.” Io, diat kaa taau u ra mon ma diat waan. Iaku u ra bung na marum maa, pa diat aal paa ta ian.

⁴ Ma u ra malaana kinalik, Iesu i tur taau nakono, iaku a kum naat na wawer pa diat nunurai naa Iesu maa.

⁵ Io, Iesu i tiri diat naa, “A kum naat, muaat aal paa ut ta ian?” Diat weoro naa, “Pate mulu.”

⁶ Iesu i piri taan diat naa, “Muaat a ong a bene u ra papaara ot na limaamuaat, kupi muaat a aal paa ta ian.” Ma diat ongi lenmaa i piri. Io, diat gaana aalaal taa a bene, maa i teng ma ra kum ian.

⁷ A naat na wawer baa Iesu i nemnem aakiti, i piri taan Petero naa, “A Tadaaru ut mane!” Baa Simon Petero i walangoroi naa a Tadaaru ut mane, i gop paa balet ina maalu baa i palaa taai baa i aal bene, ma i irok lop unataai.

⁸ A kum naat na wawer diat murmur ma ra mon unakono. Ma diat aal pari paa a bene baa i teng ma ra kum ian, maa pa diat ki welwelik taanga nakono, i welaar ku ma 50 babaluka.

⁹ Baa diat pari ko ra mon, diat babo a laakit na nguan ma ra ian kuaa nate uni ma diat babo kaai a bred.

¹⁰ Iesu i piri taan diat naa, “Muaat a lo ta kum ian urin ko ra kum ian baa mi ut ku muaat bene paai.”

¹¹ Io, Petero i kaa u ra mon, ma i aal a pari a bene ma i lo wa a kum ian koni. I teng ma ra kum ngaalangaala na ian, a nilulukindiat i welaar ma 153. Diat mongmongoro aakit, iaku a bene pa i tarabaat.

¹² Iesu i piri taan diat naa, “Muaat waan urin ma muaat a wangaan.” Pa te ko ra nuna kum naat na wawer i pet laar paai kupi in tiri naa, “Ui woi?” Diat aa nunurai naa a Tadaaru ut maa.

¹³ Iesu i lo paa a bred ma i tabaara diat mai, ma namur i tabaara diat bulung ma ra ian.

14 Bi ia a wetula pakaan baa Iesu i waan paat karom anuna kum naat na wawer, baa ia lalaaun paat balet ko ra minaat.

Iesu i pirpir karom Petero

15 Baa diat aa wangaan paa, Iesu i piri taan Simon Petero naa, “Simon, natun Ioannes, u nem aakit iaau kon diat bi, naka?” I baalui naa, “Maia, Tadaaru, u nunurai naa iaau nem ui.” Iesu i piri taana naa, “Un tabaara anung kum naat na sip.”

16 Iesu i weru pakaana wetiri karomi naa, “Simon, natun Ioannes, lelawaai, u nem aakit iaau?” I baalui naa, “Maia, Tadaaru, u nunurai naa iaau nem ui.” Iesu i piri taana naa, “Un baboura anung kum sip.”

17 A wetula pakaan Iesu i piri naa, “Simon, natun Ioannes, lelawaai, u nem iaau?” Petero i tapunuk, kabina Iesu i tiri tula pakaan naa, “U nem iaau?” I piri taana naa, “Tadaaru, u nunura a kum utnaa raap. U nunurai naa iaau nem ui.” Iesu i piri taana naa, “Un tabaara anung kum sip.

18 “Iaau pir a lingtatuna taam, baa u baarmaan, ui ut u laana wamong pa ui, ma u laana waan u ra kum wanua baa u nemi un waan iaai. Iaku baa un takaana, un kado a ru limaam, ma raa ingen ut in wamong ui, ma in ben ta ui u ra wanua baa pa u nem na waan iaai.”

19 Iesu i piri lenmi kupi in waiaa a mangaana winirua baa in lo Petero. U ra nuna winirua maa in wangaala God. Baa ia pir taai lenmi, i piri naa, “Un murmur iaau.”

Petero i tiri Iesu un Ioannes

20 Petero i tur tapuku ma i babo a naat na wawer baa Iesu i nemnem aakiti kuraa i murmur

diaar. A naat na wawer maa, ia baa i ki op taau karom Iesu u ra nundiat tintinip na winangaan ma i tiri Iesu naa, “Tadaaru, woi maa in wagu ta ui?”

²¹ Baa Petero i baboi, i tiri Iesu uni naa, “Tadaaru, lelawaai u ra muaana mi?”

²² Iesu i baalu Petero naa, “Baa iaau nemi naa in lalaaun tuk ang waan talili, un lawaai uni? Iaku ui, un murmur iaau.”

²³ A pirpir i waan paat karom diat baa diat nurnur, naa a naat na wawer mi pa in maat. Iaku Iesu pa i piri naa pa in maat, pate, i piri ku naa, “Baa gun in lalaaun tuk ang waan talili, un lawaai uni?”

²⁴ A naat na wawer mi i wewapua u ra kum utnaa mi, ma i timu akotoi. Ma daat nunurai naa a kum utnaa mi i wewapua uni, i lingtatuna aakit.

²⁵ Mongoro na utnaa utkaai Iesu ia paam taai. Baa gun din timu raap pa diat raaraa, iaau nuki naa a rakrakaan buaal pa i ngaala kupi din ung a kum buk raap uni.

BUK TAABU MATAKIN
The New Testament in the Ramoovina Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Ramoovina long
Niugini

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ramoovina

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

d012ec6e-d199-5aa4-85c8-36d400ff7b21